

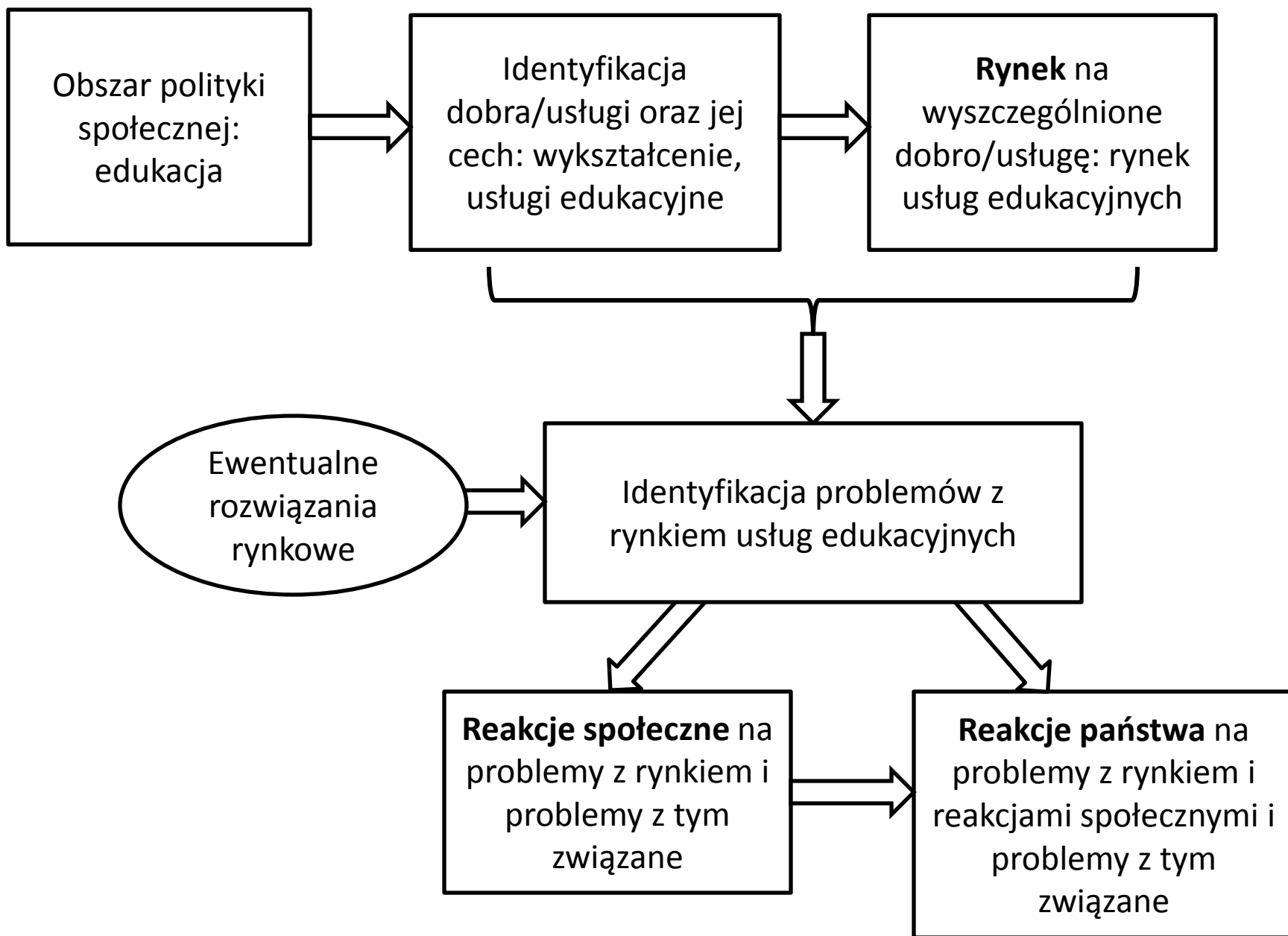
Polityka społeczna

dr hab. Ryszard Szarfenberg

Wykłady dla I roku, 2009/2010

Edukacja

www.ips.uw.edu.pl/rszarf/psiks/ps

Definicje edukacji

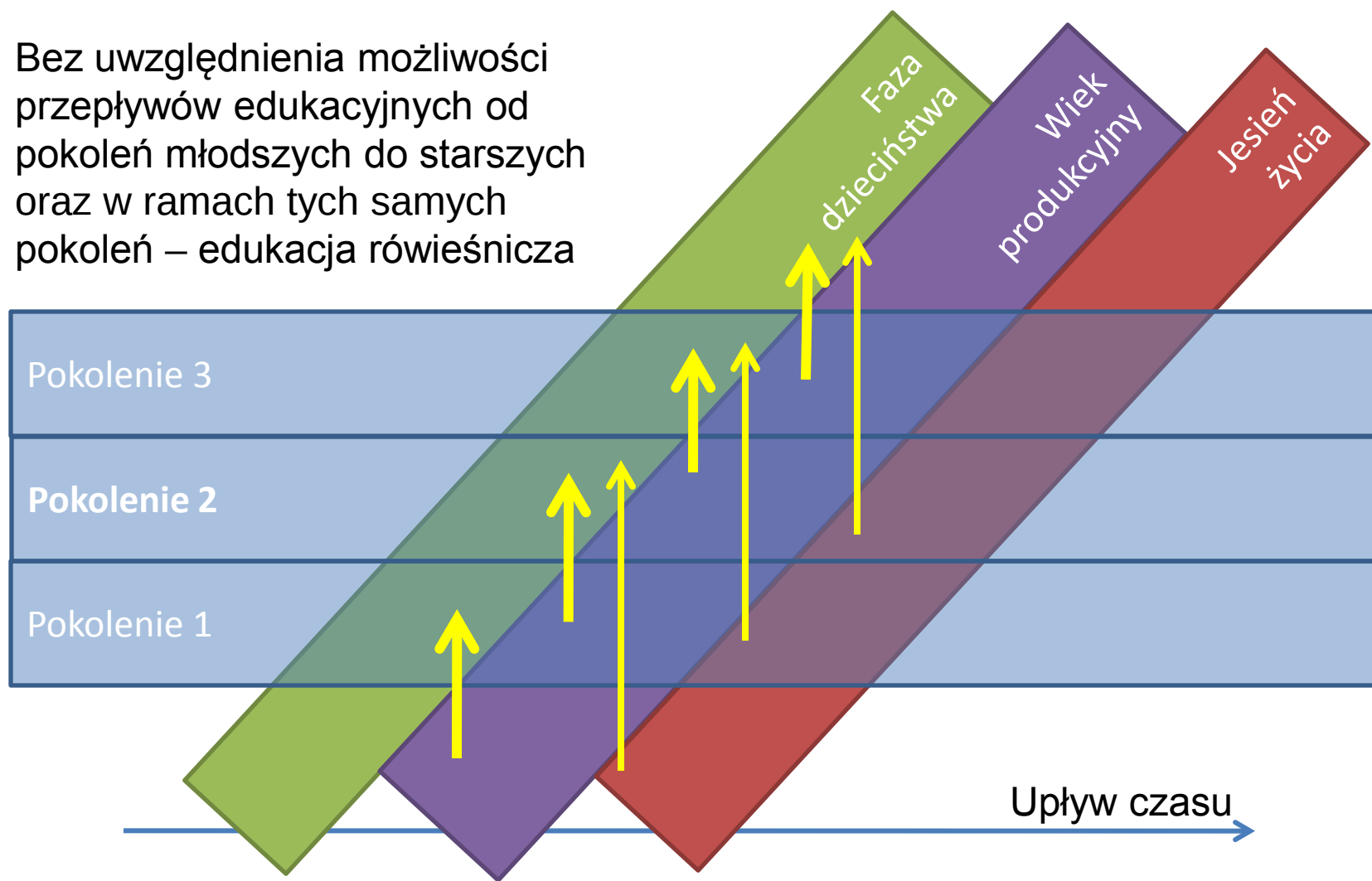
- „Edukacja może być rozumiana jako **transmisja wartości i zakumulowanej wiedzy społeczeństwa**. W tym sensie jest równoważna temu, co naukowcy społeczni nazywają socjalizacją lub enkulturacją”
- „Edukacja to ogólny termin oznaczający **procesy społeczne, które ułatwiają uczenie się w ludzkich społecznościach**”

Definicje edukacji cd.

- „Edukacja to **ogół oddziaływań międzygeneracyjnych służących formowaniu całokształtu zdolności życiowych człowieka (fizycznych, poznawczych, estetycznych, moralnych i religijnych) czyniących z niego istotę dojrzałą, świadomie realizującą się, „zadomowioną” w danej kulturze, zdolną do konstruktywnej krytyki i refleksyjnej afirmacji**”

Międzypokoleniowe przepływy edukacyjne

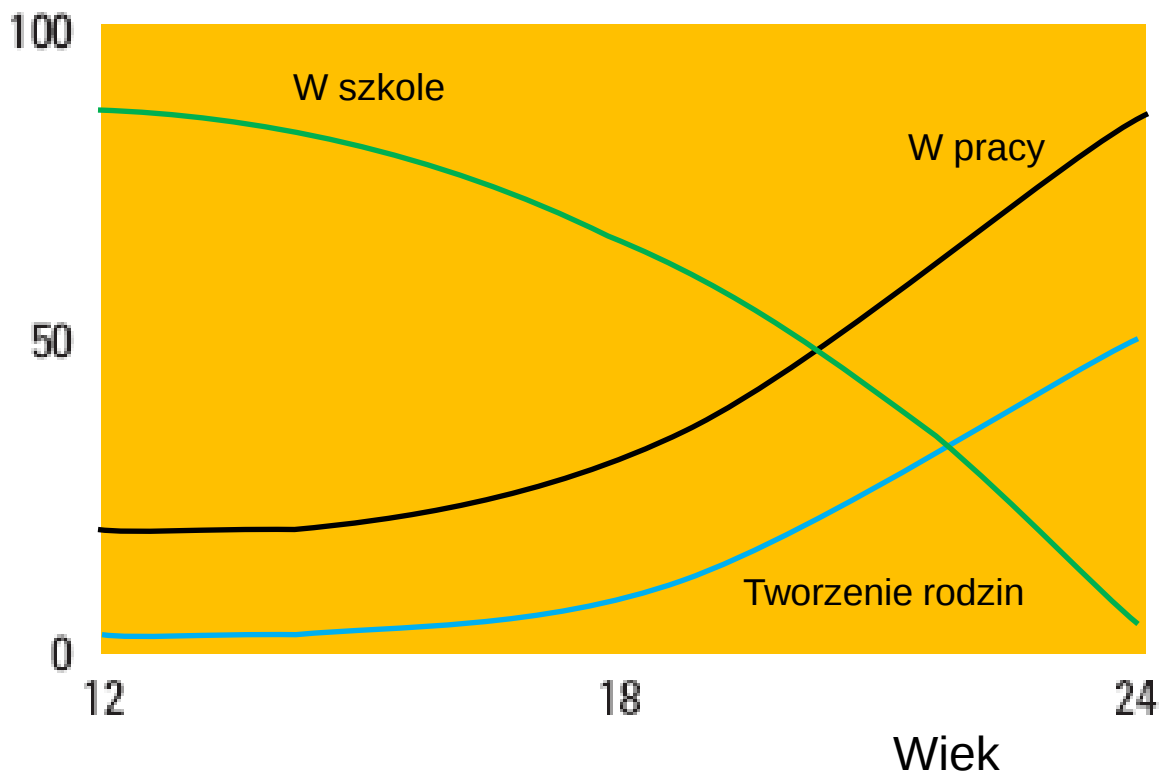
Bez uwzględnienia możliwości przepływów edukacyjnych od pokoleń młodszych do starszych oraz w ramach tych samych pokoleń – edukacja rówieśnicza

Adaptacja: H.-G. Krusselberg,
1994, s. 45

Edukacja w cyklu życia – kraje rozwijające się

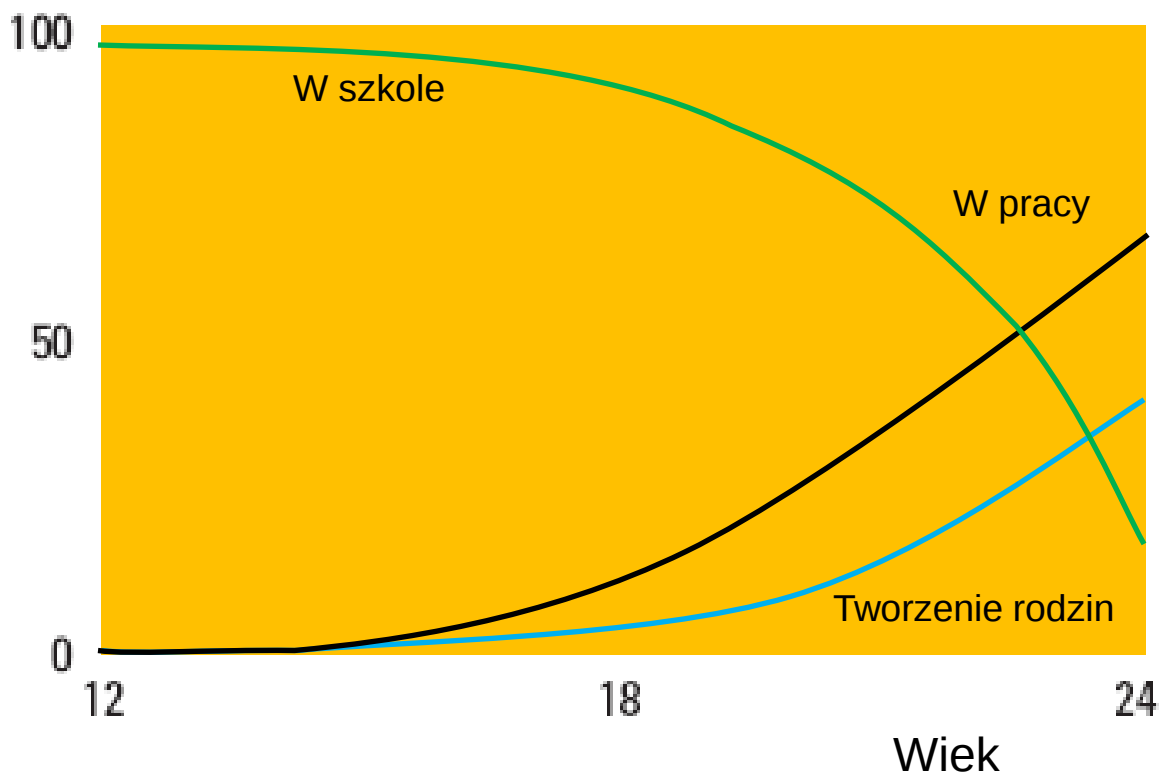
Odsetek kohorty wiekowej

World Development Report, 2007, s. 7-8.

Edukacja w cyklu życia – kraje rozwinięte

Odsetek kohorty wiekowej

Praktyki edukacyjne

- **Instytucjonalna specjalizacja** (instytucja szkolnictwa lub jej brak)
- **Metody ułatwiające uczenie się** (metody szkolne, metody pozaszkolne)
- **Związki z innymi instytucjami** (z religią, z gospodarką, z polityką, z wojskiem)
- **Zróżnicowanie klasowe** (praktyki edukacyjne utrwalające nierówności, łagodzące nierówności)

Funkcje edukacji

- **Przygotowanie do wykonywania ról społecznych i zawodowych**
- **Integracja społeczna w państwie narodowym** (jednolite programy i wychowanie narodowe pozwalają przekraczać lokalne i regionalne tożsamości i różnice kulturowe)
- **Poprawa stanu zdrowia** (osoby z wyższym wykształceniem są bardziej świadome swoich potrzeb zdrowotnych i mają łatwiejszy dostęp do opieki zdrowotnej)
- **Kontrola liczby ludności** (kobiety wykształcone mają rozwinięte aspiracje zawodowe, w związku z czym decydują się na mniejszą liczbą dzieci, co ułatwia im wyższy status społeczny i dostęp do antykoncepcji)
- **Wzrost gospodarczy** (wyższe wykształcenie to wyższa wydajność pracy; wzrost gospodarczy zależy od postępu technologicznego, a ten generowany jest przez ludzi wykształconych)

Koncepcje edukacyjne

Kryterium	Pedagogiki autorytarne	Pedagogiki nieautorytarne	Pedagogika emancypacyjna
Pojmowanie edukacji	Proces rozwoju kapitału ludzkiego	Proces rozwoju osoby (podejście indywidualistyczne) Proces rozwoju wspólnoty (podejście komunitarystyczne)	Proces oświecenia
Cele edukacji	Rozwój osoby jako adaptacja do zastanych warunków życia Tożsamość pokonwencjonalna, tożsamość roli Racjonalność techniczna	Rozwój osoby rozumiany jako samorealizacja, samowychowanie Tożsamość postkonwencjonalna, tożsamość osoby Racjonalność praktyczna	Rozwój osoby rozumiany jako samodzielny wysiłek nakierowany na osiągnięcie praw i nowych pól wolności Tożsamość nowoczesna, otwarta, dynamiczna, adekwatna do rozumianej sytuacji historycznej, tożsamość podmiotu Racjonalność emancypacyjna
Zadania wychowania	Kształtowanie wychowanka według pożądanych i nienaruszalnych społecznie wzorów osobowych Kierowanie jego rozwojem, urabianie określonych cech	Promowanie szeroko pojętej zmiany człowieka i świata Bezinteresowne wspieranie swobodnego rozwoju wychowanka	Kształtowanie krytycznej świadomości, otwartości na inność i konflikt, promowanie ładu opartego na idealnej komunikacji Tworzenie sytuacji umożliwiających przekraczanie ograniczeń, uwalnianie się od kolonizacji i doświadczanie transgresji

Koncepcje edukacyjne cd.

Kryterium	Pedagogiki autorytarne	Pedagogiki nieautorytarne	Pedagogika emancypacyjna
Istota oddziaływań edukacyjnych	Bezpośredni wpływ na wychowanka Przekazywanie gotowej wiedzy i gotowych wzorów zachowań Zdyscyplinowany wysiłek Podporządkowanie się wychowanka woli wychowawcy i zasadom wychowawczym	Pośredni wpływ na wychowanka, polegający na organizowaniu sytuacji (okazji, warunków) sprzyjających rozwojowi Umożliwianie wychowankom samopoznania Edukacja bez przymusu, respektująca prawo jednostki do własnej drogi rozwoju Akceptacja autonomii, indywidualności, podmiotowości wychowanka i wychowawcy	Bezpośrednie i pośrednie oddziaływanie na wychowanka sprzyjające odkrywaniu czynników opresji i zniewolenia Umożliwienie wychowankom odkrywania własnego potencjału i opresywnej mocy poszczególnych elementów świata życia Edukacja dobrowolna, respektująca zasady idealnej komunikacji i prawa wszystkich uczestników Poszanowanie prawa wychowanka do samodzielnego poszukiwania dróg rozwiązywania problemów i przekraczania ograniczeń

Koncepcje edukacyjne cd.

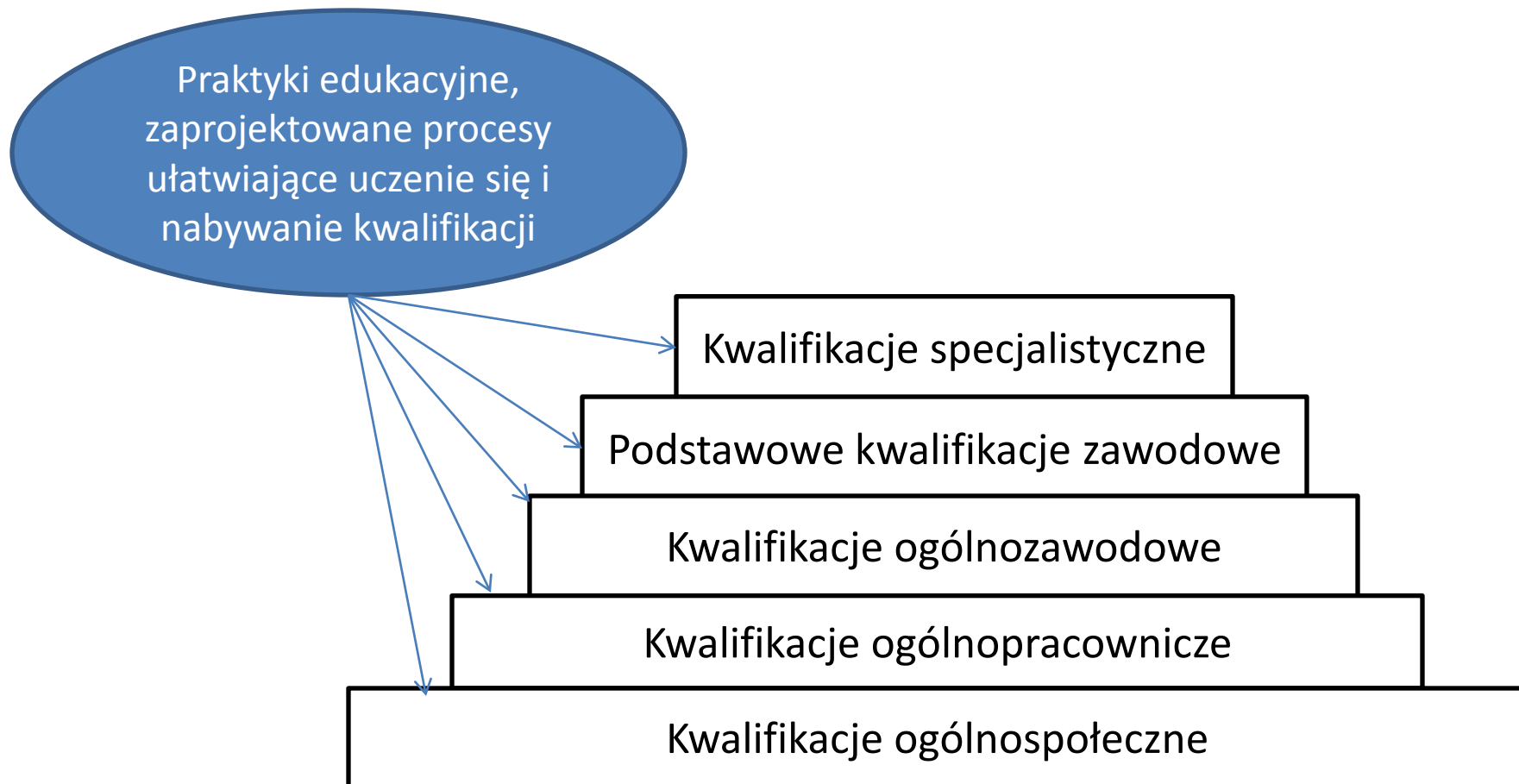
Kryterium	Pedagogiki autorytarne	Pedagogiki nieautorytarne	Pedagogika emancypacyjna
Metody, środki i formy wychowania	Kary i nagrody oraz rywalizacja między wychowankami jako środek wychowania Rygorystycznie określona formuła organizacji wychowania (system klasowo-lekcyjny)	Współdziałanie, partnerstwo, nieoceniające nastawienie do dziecka Odformalizowane wychowanie, elastyczna edukacja	Dialog, stawianie pytań przez uczących się, podmiotowe uczestniczenie Edukacja instytucjonalna (szkoła, placówka wolnoscasowa itp.) ale wykraczająca poza sztywne formuły organizacji i kolonizacji umysłu
Koncepcja roli nauczyciela	Formalny kierownik	Towarzysz, partner	Towarzysz, partner, krytyk
Perspektywa metodologiczna (interes poznawczy)	Pozytywistyczna (interes techniczny): Eksperyment pedagogiczny Badania sondażowe	Interpretatywna (interes praktyczny): Badania etnograficzne	Krytyczna (interes emancypacyjny): Badanie w działaniu

Kwalifikacje

- „Układ umiejętności, wiadomości i cech psychofizycznych niezbędnych do wykonywania zadań [społecznych i] zawodowych [ogólniej - zadań życiowych]”

Piramida kwalifikacji

Kompetencje

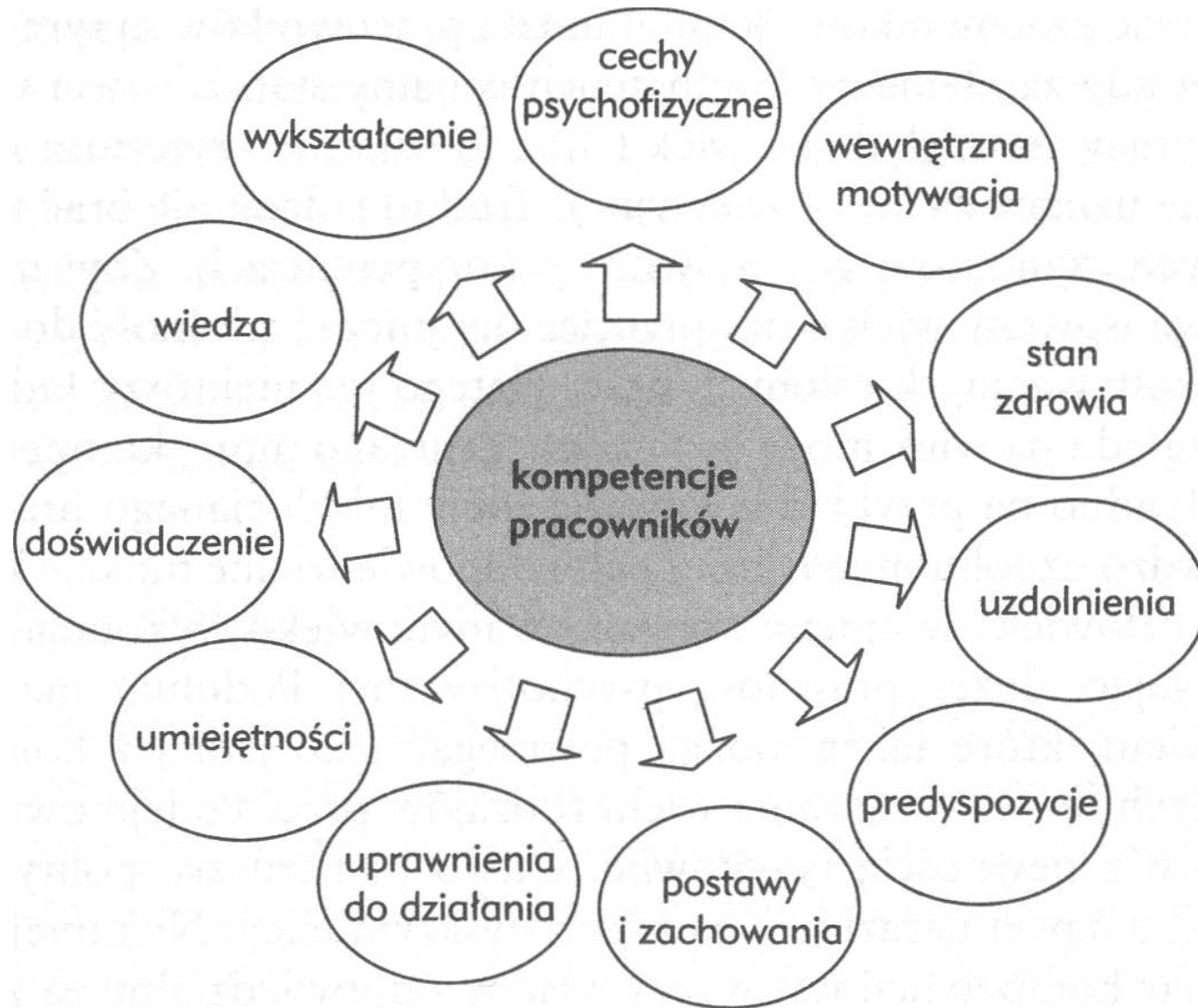
Typologia kompetencji

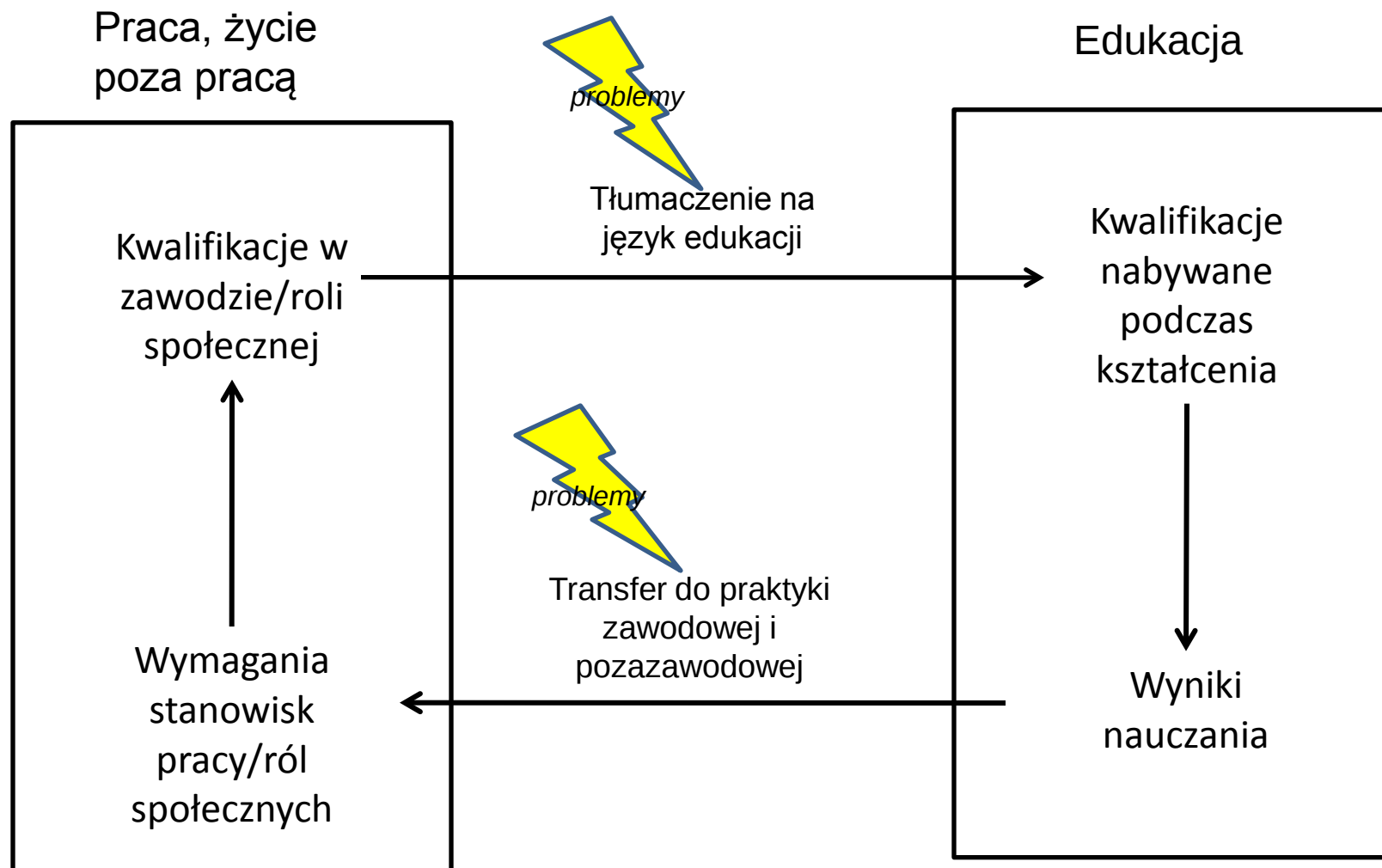
Typologia kompetencji

- **Kompetencje poznawcze** (kognitywne) wiążą się ze zdolnością do uczenia się, rozumienia i zapamiętywania, otwartością, ciekawością świata, świeżością spojrzenia
- **Kompetencje funkcjonalne** są związane ze sprawnym funkcjonowaniem człowieka - wykonywaniem danego zawodu czy pracą na określonym stanowisku
- **Kompetencje społeczne** ... wyrażają się w łatwości nawiązywania i utrzymywania kontaktów, empatii, zdolności do współpracy, umiejętności przewyższania różnic w poglądach i interesach oraz rozwiązywania konfliktów
- **Metakompetencje** wiążą się z jednej strony ze zdolnością do uczenia się i refleksji, z drugiej zaś - z umiejętnością radzenia sobie w warunkach niepewności

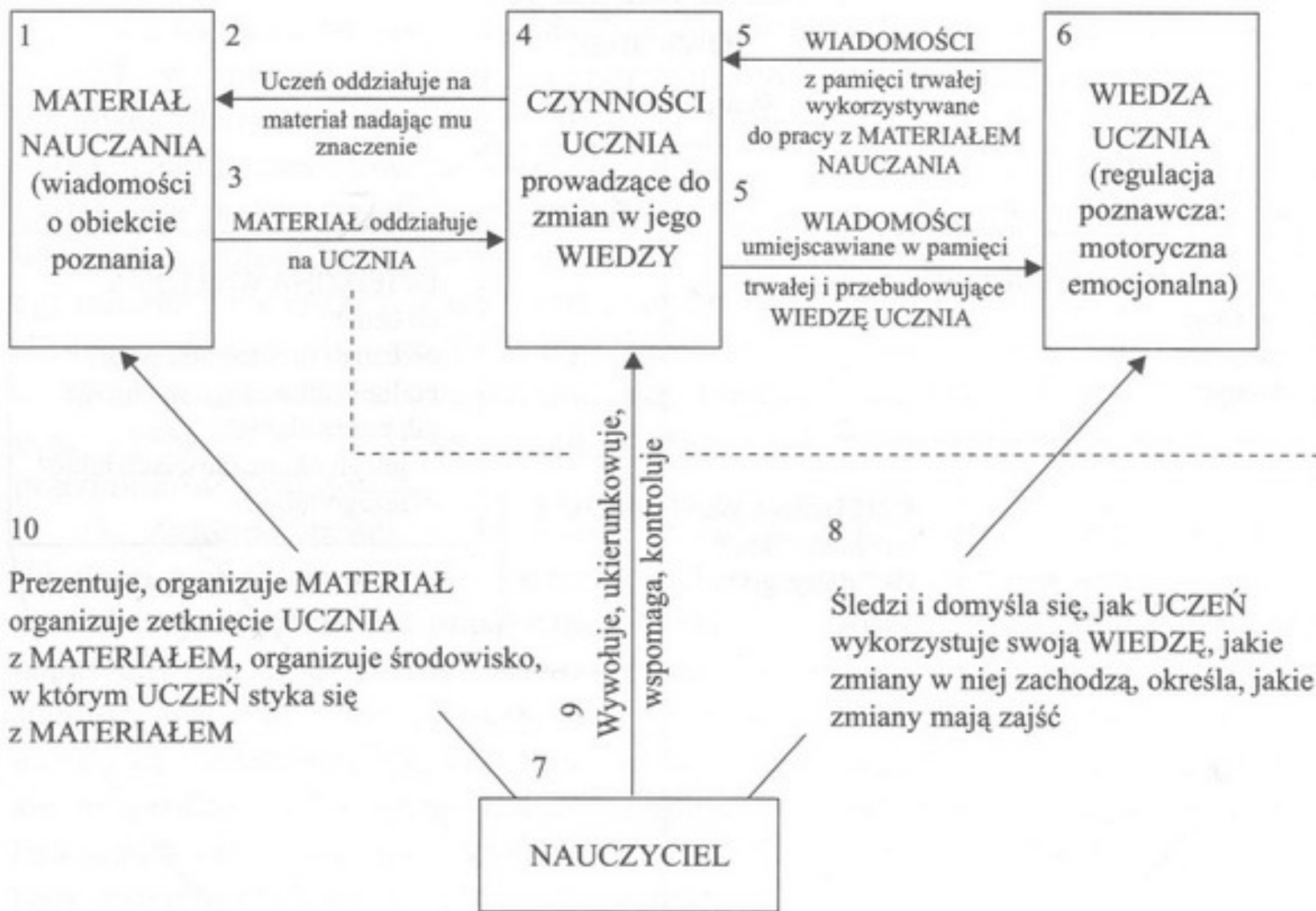
Struktura kompetencji pracowniczych

Kwalifikacje i edukacja

Usługa edukacyjna

Ogólne problemy z edukacją

- **Problemy z ilością:** za mało edukacji, za dużo edukacji
- **Problemy z jakością,** np. edukacja zbyt niskiej jakości, edukacja zbyt wysokiej jakości
- **Problemy ze strukturą,** np. za mało edukacji zawodowej, za dużo edukacji ogólnej
- **Problemy w relacjach wewnątrz edukacyjnych,** np. dyrektor-nauczyciel, nauczyciel-nauczyciel, nauczyciel-uczeń, uczeń-uczeń (konflikty, wyzysk, przemoc itp.)

Rynek i racjonalny wybór

- **Decyzja:** mniej czy więcej lat edukacji?
- **Korzyści:** więcej = wyższy dochód GD w przyszłości, mniej = niższy dochód GD w przyszłości (edukacja jako inwestycja, która się zwraca)
- **Koszty:** więcej lat edukacji = większe koszty dla GD, mniej lat edukacji = mniejsze koszty dla GD
- **Kto decyduje:**
 - Rodzice (opiekunowie): czy, kiedy, na ile lat i ile dzieci posłać do szkoły
 - Dorośli: czy dalej się kształcić czy też pracować lub też ewentualnie kształcić się i pracować

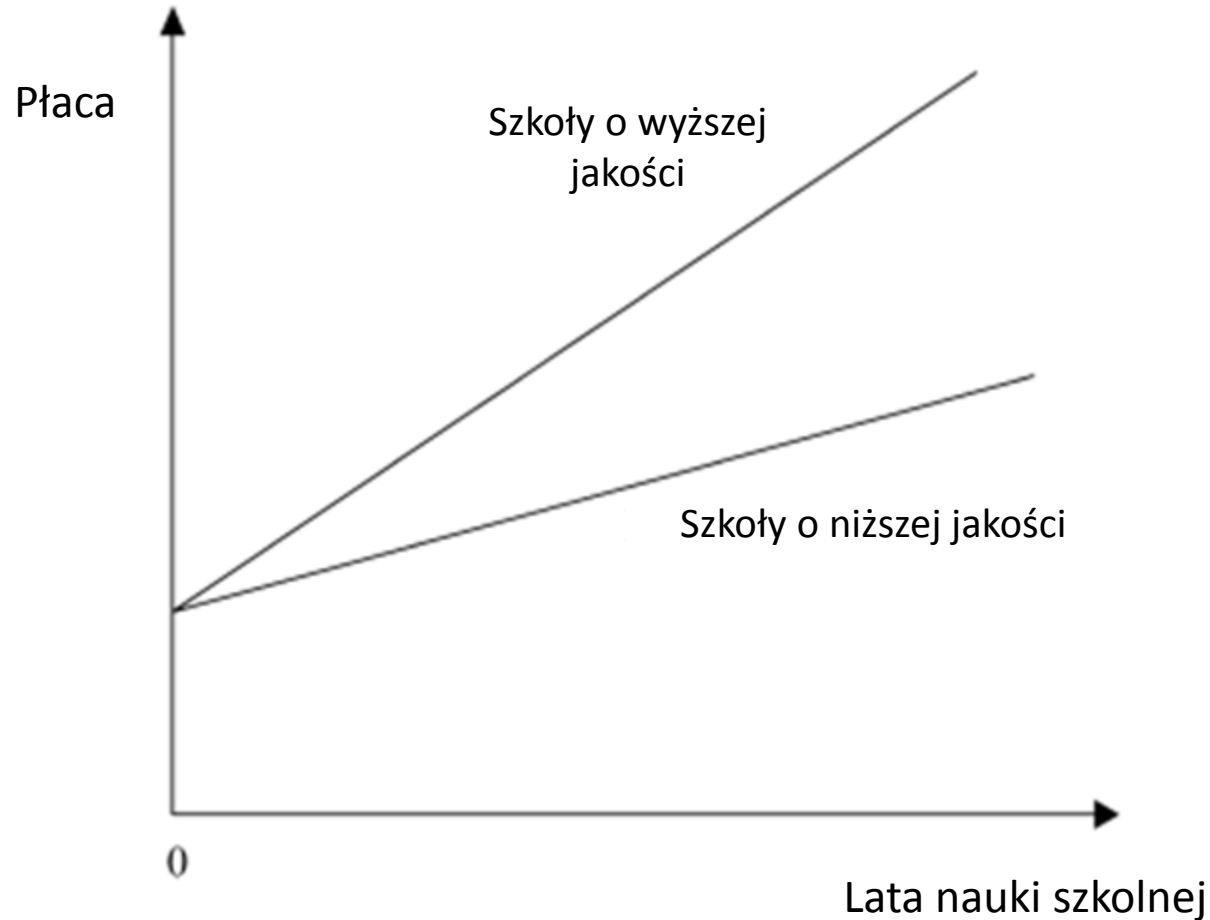
Racjonalny wybór między kształceniem a pracą

<i>Korzyści do kosztów rozpoczęcia / kontynuowania kształcenia</i>	Korzyści do kosztów rozpoczęcia / kontynuowania pracy	
	ZYSK	STRATA
ZYSK	Decyzja zależy od tego, który zysk uznanie zostanie za większy	Decyzja o rozpoczęciu / kontynuowaniu kształcenia
STRATA	Decyzja o rozpoczęciu / kontynuowaniu pracy	Decyzja zależy od tego, która strata uznana zostanie za mniejszą

Koszty i korzyści inwestycji w kapitał ludzki

	Koszty	Korzyści
Publiczne	Wydatki sektora publicznego na edukację	Dodatkowe przychody podatkowe i niższe transfery socjalne płacone przez jednostki ze względu na wyższe zarobki dzięki wykształceniu
Prywatne	Prywatne koszty edukacji (włącznie z utraconymi zarobkami)	Wyższe zarobki związane z wyższym wykształceniem, netto po odliczeniu podatku zapłaconego

Jakość szkół a poziom płac

Doskonały rynek usług edukacyjnych

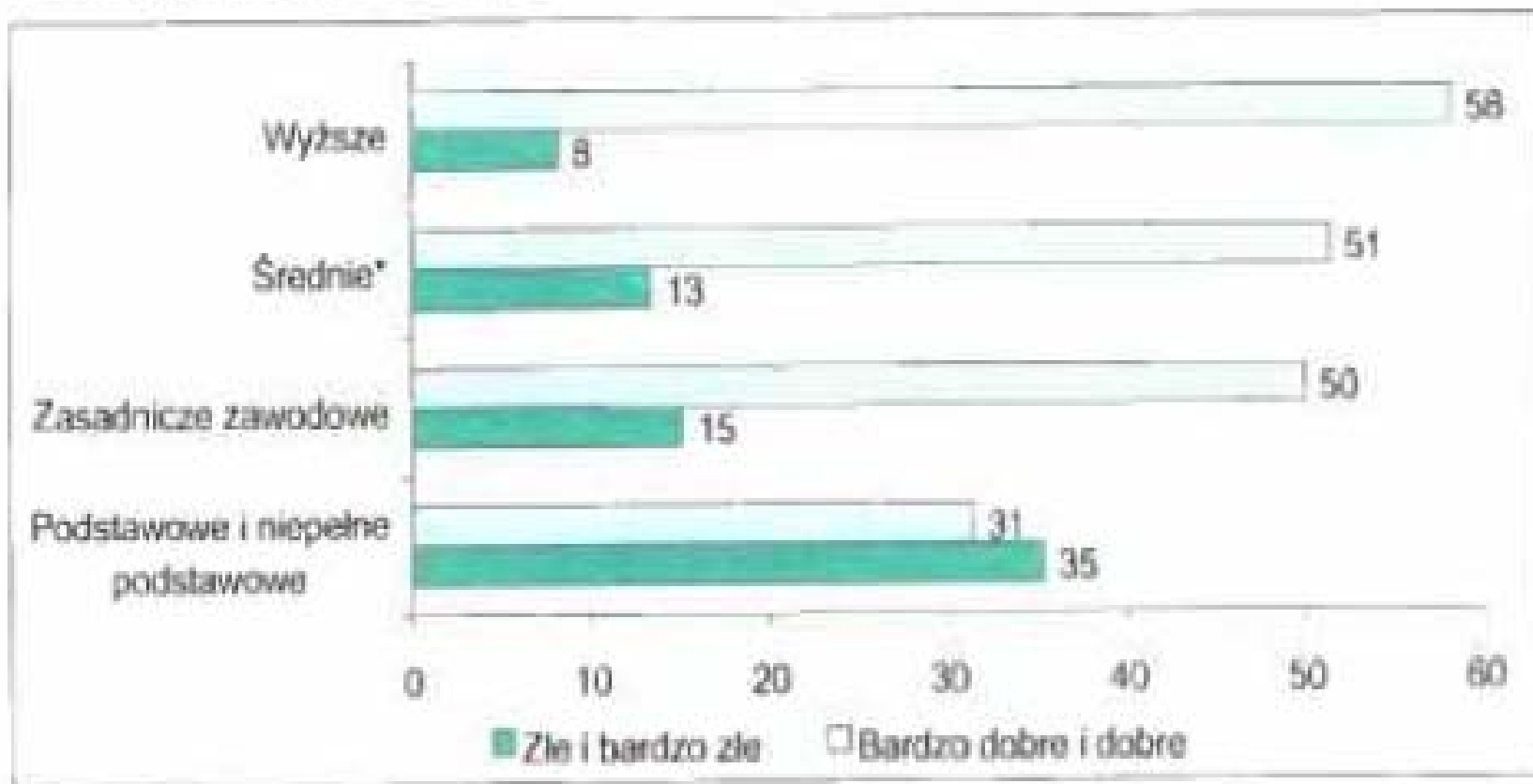
- Wszystkie usługi edukacyjne dostarczane są wyłącznie przez nastawione na maksymalizację zysku konkurujące ze sobą firmy edukacyjne
- Ceny usług edukacyjnych kształtowane są przez rynek (podaż usług i popyt na nie, nie ma monopolu po żadnej ze stron)
- Pełna informacja o usługach i cenach po stronie firm edukacyjnych i konsumentów usług
- Niezawodnie działający rynek kredytu na finansowanie edukacji, w szczególności w stosunku do uboższej części społeczeństwa
- Brak efektów zewnętrznych edukacji

Pozarynkowe efekty zewnętrzne edukacji

- **Zdrowotne** - ograniczenie umieralności niemowląt, zwiększanie długości życia, poprawa zdrowia
- **Demograficzne** – bardziej wykształcone kobiety mają mniej dzieci
- **Zdrowotne i demograficzne razem** – spowolnienie przyrostu liczby ludności
- **Polityczne** – wykształcenie zwiększa jakość instytucji politycznych (demokracja, prawa człowieka) i ich stabilność
- **Zmniejsza przestępczość** i wskaźniki uwięzionych, ale zwiększa przestępczość związaną z pracą umysłową
- **Zmniejsza ubóstwo i nierówności**, jeżeli edukacja jest powszechnie dostępna
- **Pośredni wpływ na środowisko**
- **Wpływ na badania i rozwój**, innowacyjność technologiczną

Edukacja a zdrowie

Samooocena stanu zdrowia

Problemy z rynkiem

- **Niepełna informacja** (o usłudze i jej jakości, o cenach)
– zbyt niski popyt, usługi zbyt niskiej jakości
- **Problemy z monopolem na obszarach wiejskich** – zbyt wysokie ceny
- **Duże pozytywne efekty zewnętrzne** – zbyt niska podaż
- **Problemy z dostępem do rynku usług finansowych**
(problemy z rynkiem kredytu na edukację, niechęć do ryzyka zadłużenia) – zbyt niski popyt na edukację
- **Ubożsi rodzice mają mniej informacji i mniej możliwości finansowych** – dzieci z uboższych rodzin będą konsumowały mniej edukacji

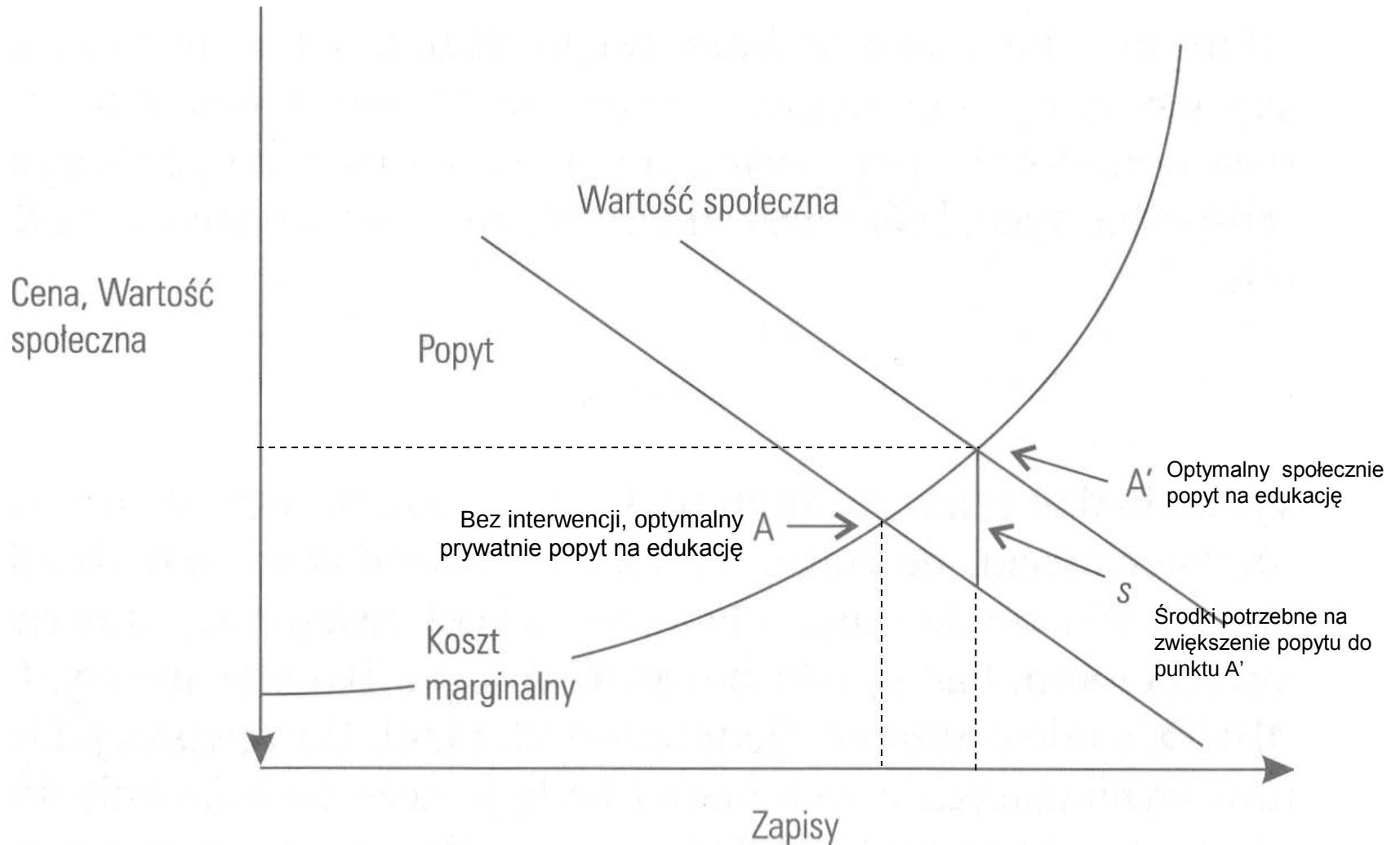
Reakcje społeczne i rynkowe

- **Ruchy i organizacje działające proedukacyjnie**, np. kampanie uświadamiające korzyści indywidualne i zbiorowe płynące z edukacji
- **Organizacje konsumenckie** dostarczające informacji o cenach i jakości usług (np. rankingi szkół)
- **Dobrowolne wspomaganie finansowe edukacji dzieci z uboższych rodzin** ze względów społecznych, ale też w celu zdobycia wykształconych pracowników (fundowanie stypendiów)
- **Dobrowolne wspomaganie czasem edukacji dzieci z uboższych rodzin** (np. wolontariat nauczycielski)
- **Zakładanie szkół** przez organizacje społeczne (w tym wyznaniowe), ale też przez przedsiębiorców – bezpłatne usługi

Reakcje państwa

- **Regulacja ilości** - obowiązek szkolny (parametry: czas trwania, poziom egzekwowania), ustalanie cen maks.
- **Regulacja jakości** – wymogi dotyczące zawodu nauczyciela, struktura i standardy nauczania, nadzór pedagogiczny (egzekwowanie)
- **Dofinansowywanie edukacji** dzieci z uboższych rodzin w rynkowych lub społecznych szkołach
- **Dofinansowywanie usług kredytowych** lub kredyty publiczne na kształcenie ponadśrednie
- **Zakładanie szkół publicznych** i zatrudnianie w nich nauczycieli za publiczne pieniądze (usługi całkowicie lub częściowo odpłatne)

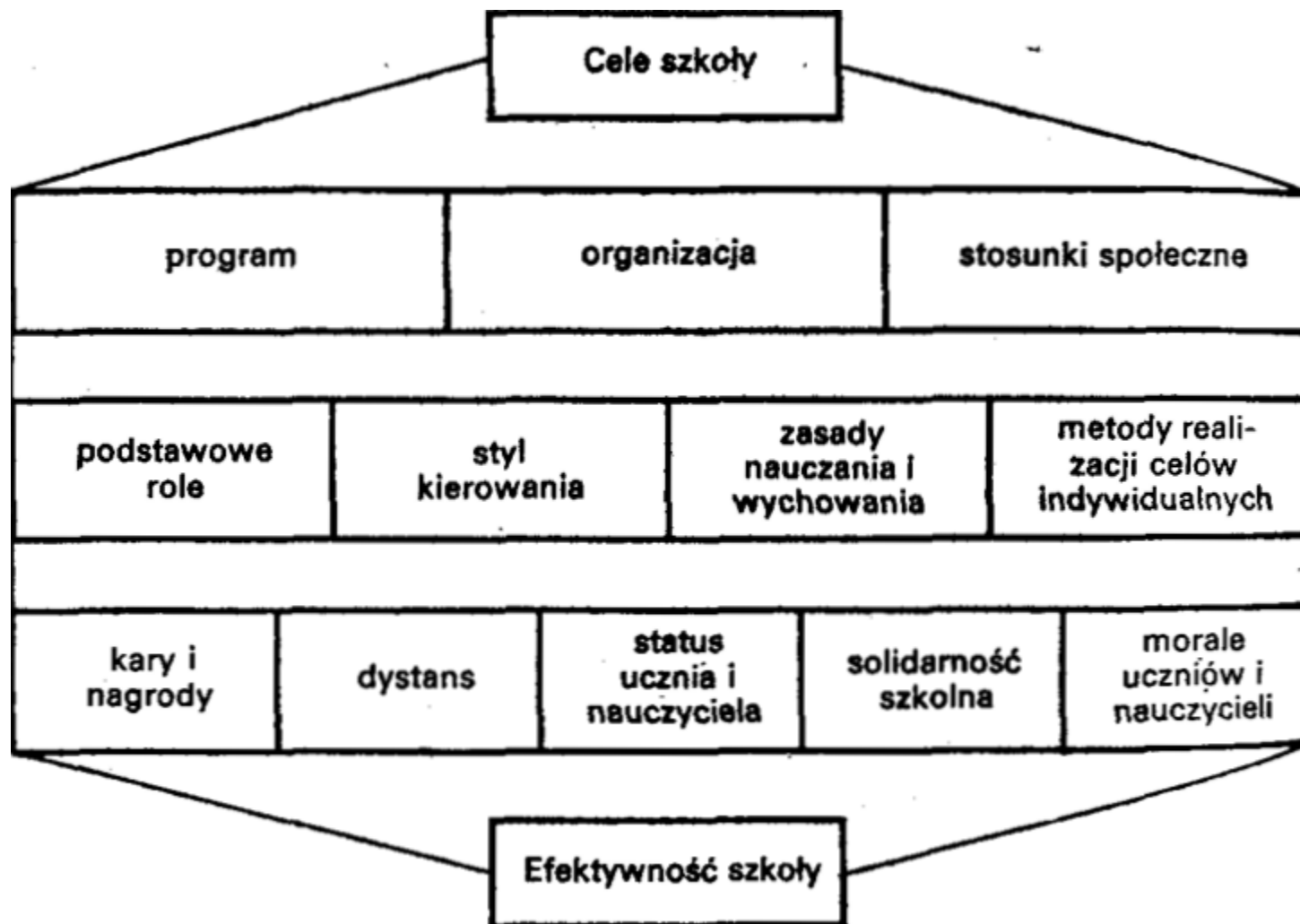
Rynek z interwencją

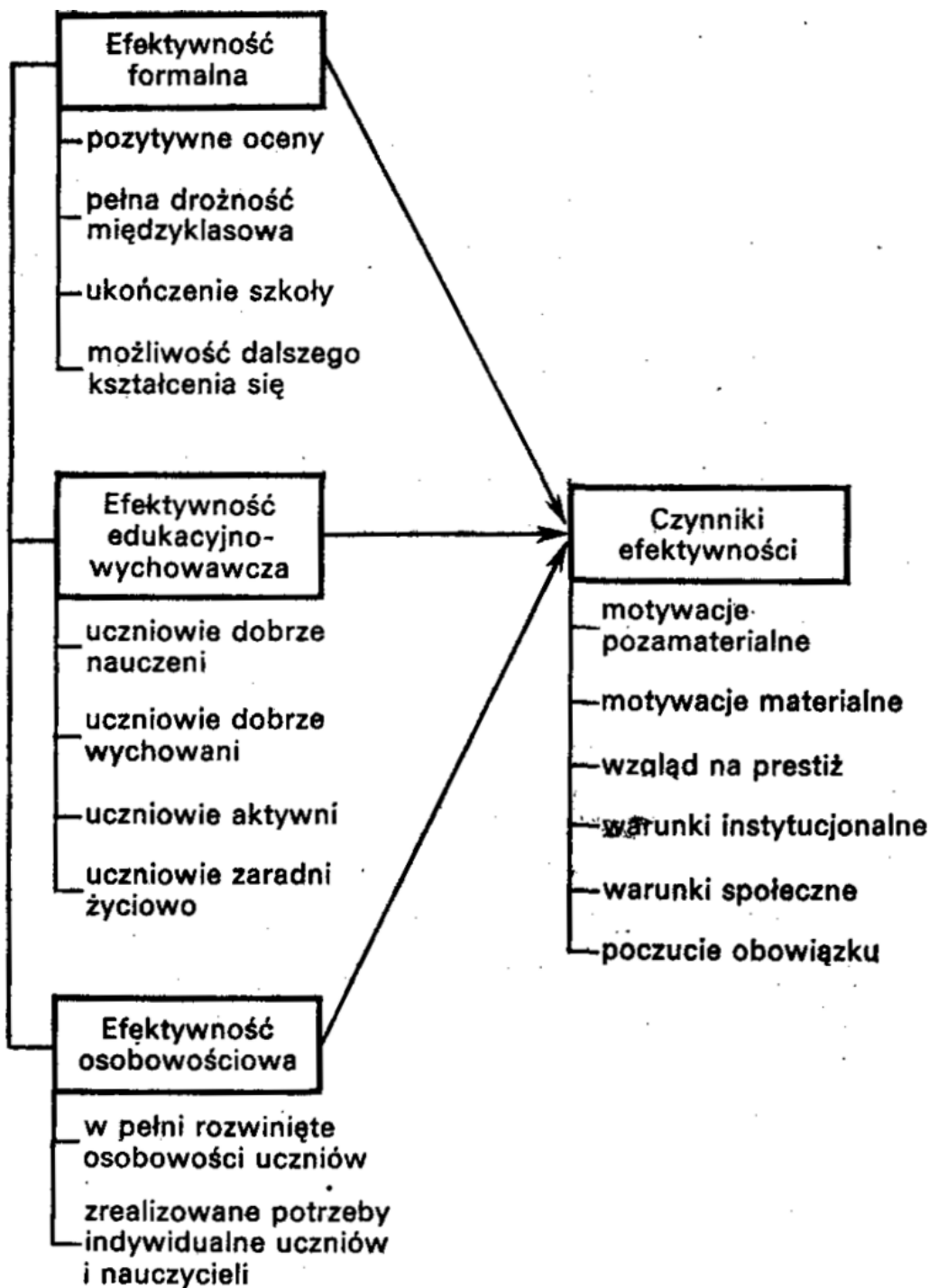
Interpretacja

- Bez ograniczeń wydatków społeczeństwa państwo ma dwa wyjścia: ingerować w rynek w sposób zachęcający do świadczenia usług na optymalnym poziomie lub zapewnić usługi bezpośrednio
- Natura takiej ingerencji powinna zależeć od rodzajów wad rynku, które wymuszają niższą podaż, jak również administracyjnych i wdrożeniowych zdolności twórców polityki edukacyjnej

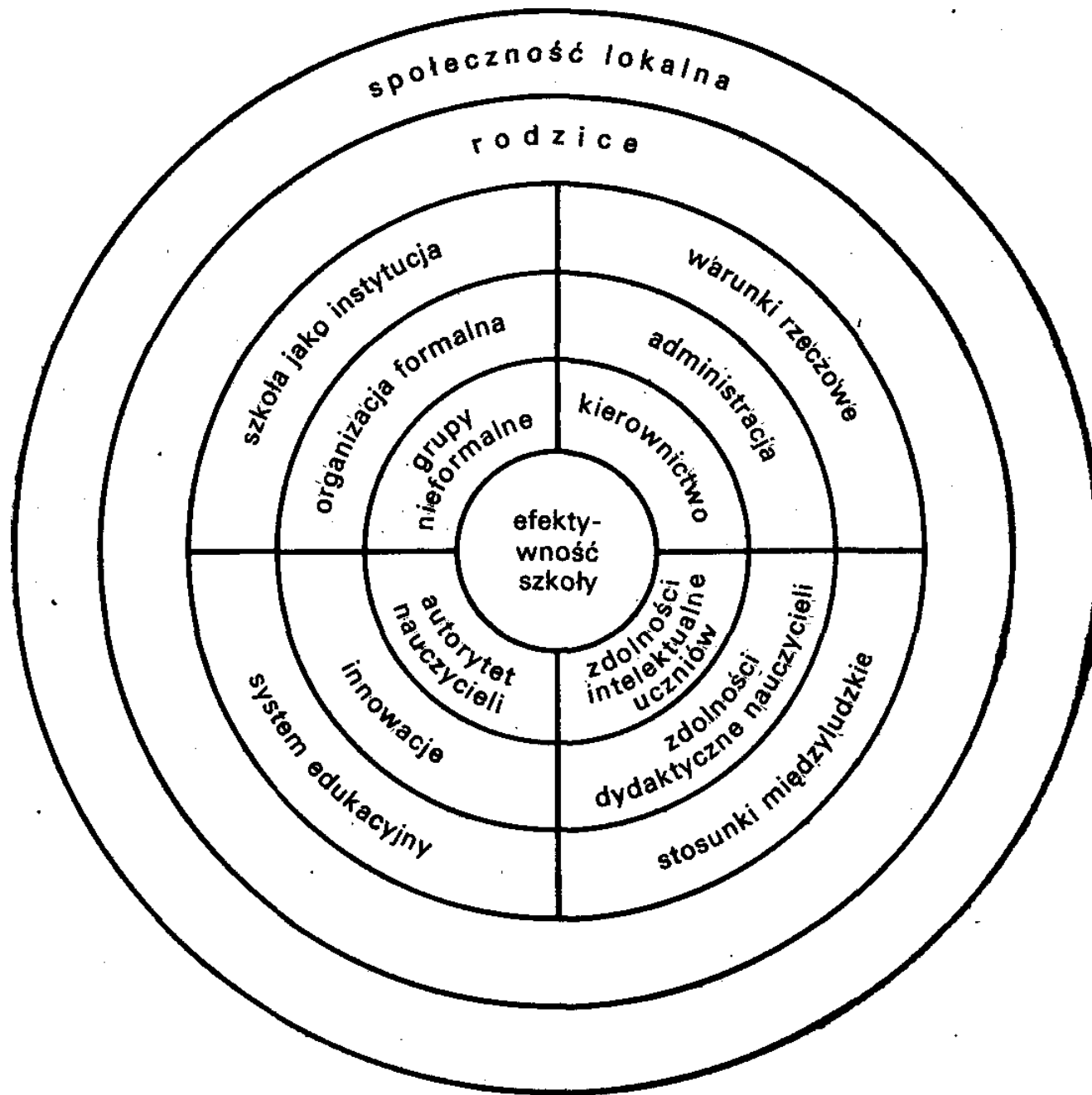
Struktura modelu szkoły

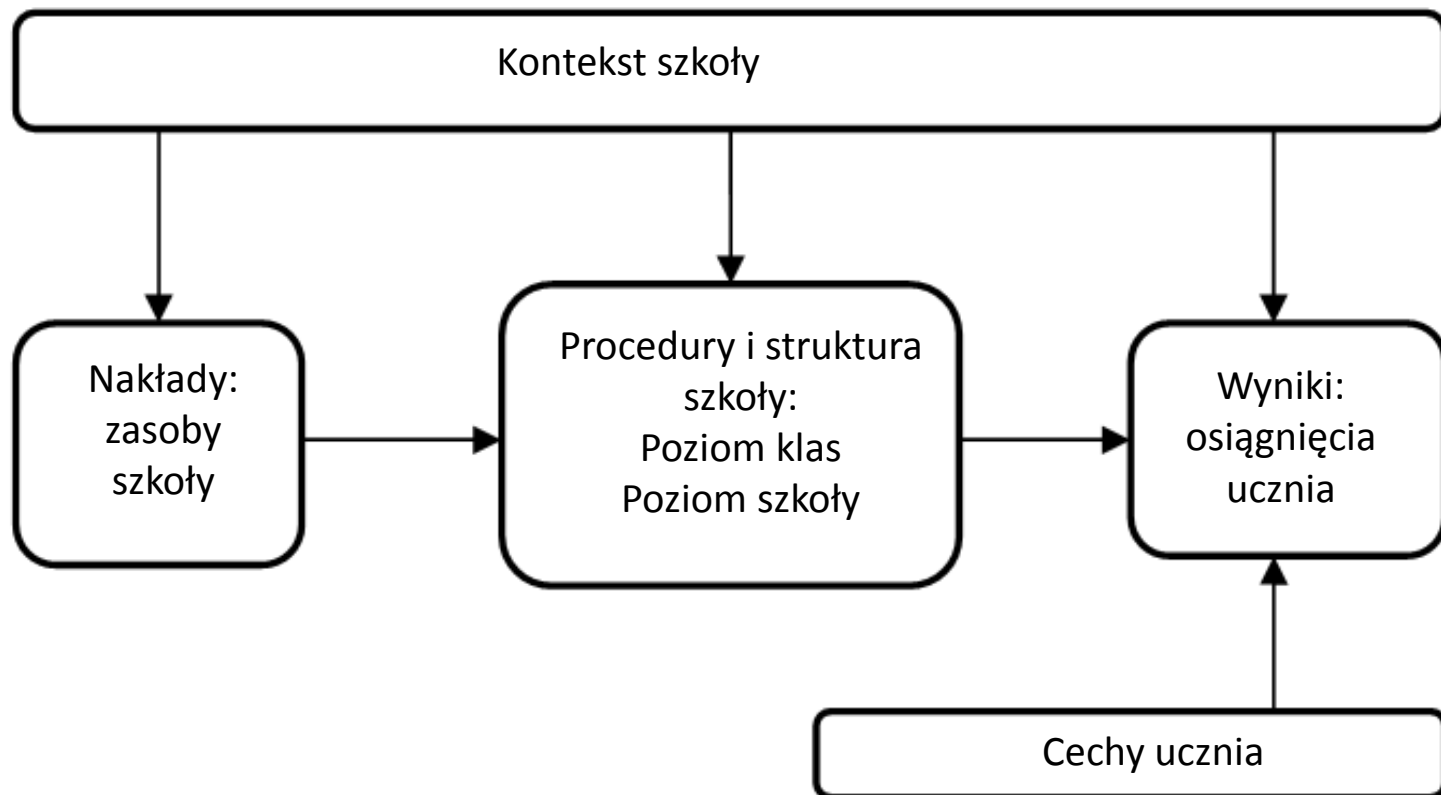
Efektywność szkoły

Warunki efektywności działania szkoły

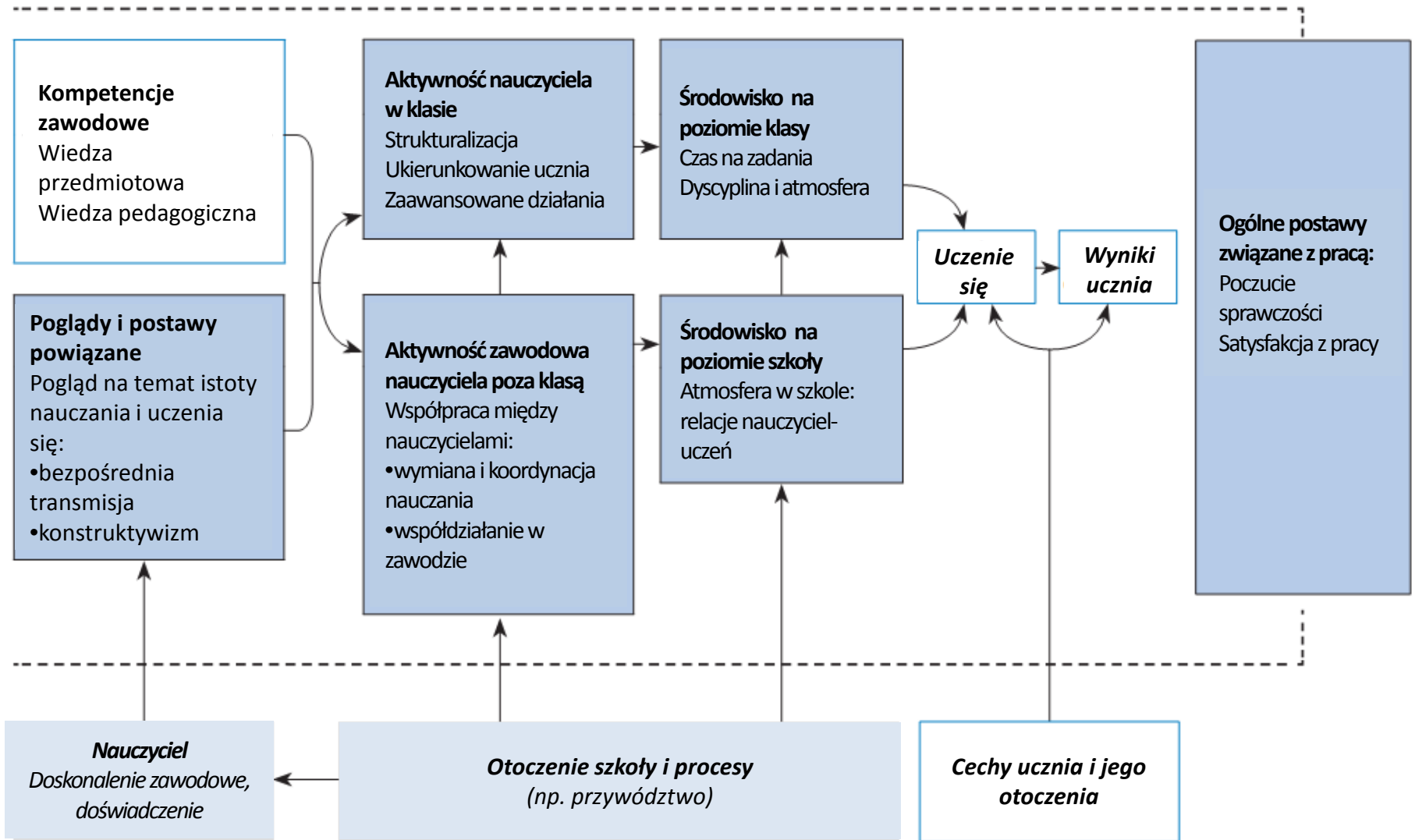
Zintegrowany model analizy skuteczności szkoły

*Model nie uwzględnia problematyki
sprawiedliwości edukacyjnej, wyrównywanie
szans jest popularną ideologią systemów
edukacyjnych*

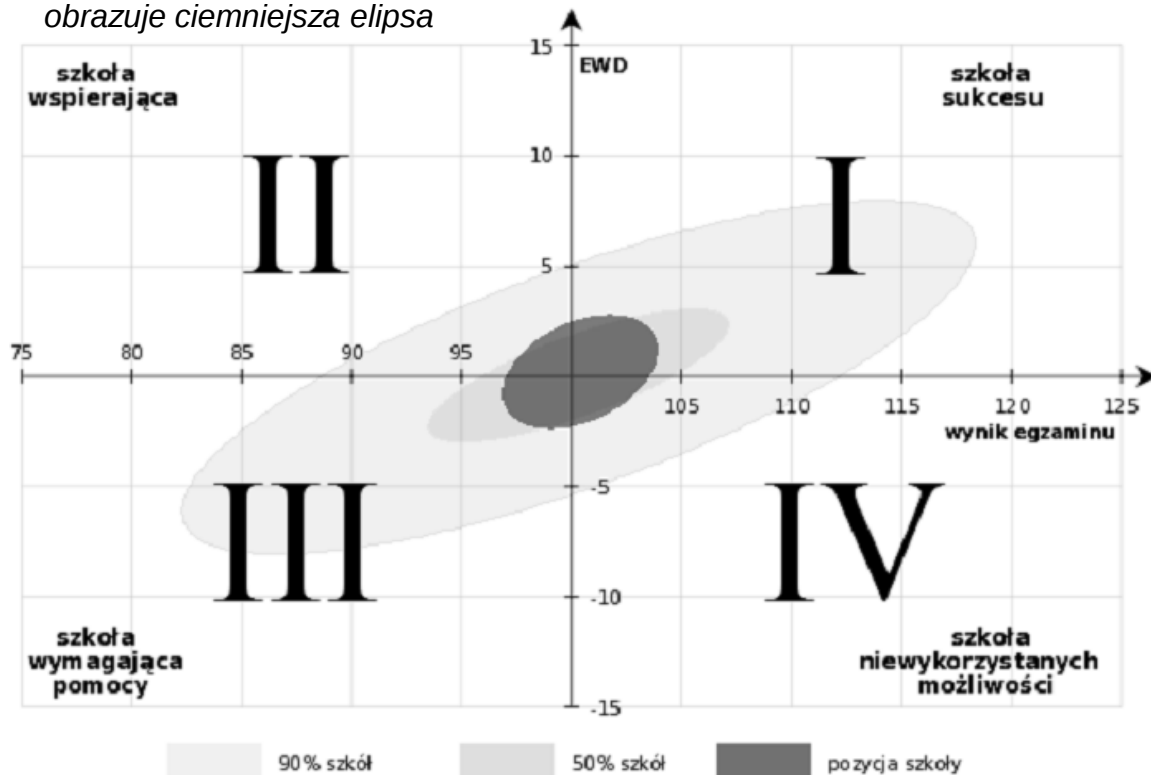
*Governance and Performance of
Education Systems, s. 161*

Model analizy praktyk edukacyjnych

Edukacyjna wartość dodana

Przykładowy wynik szkoły
obrazuje ciemniejsza elipsa

1. **Szkoły sukcesu.** Gimnazja o wysokich wynikach egzaminacyjnych i wysokiej efektywności nauczania (ćwiartka I).
2. **Szkoły wspierające.** Gimnazja o niskich wynikach egzaminacyjnych, ale wysokiej efektywności (ćwiartka II).
3. **Szkoły wymagające pomocy.** Gimnazja o niskich wynikach egzaminacyjnych i niskiej efektywności nauczania (ćwiartka III).
4. **Szkoły niewykorzystanych możliwości.** Gimnazja o wysokich wynikach egzaminacyjnych oraz niskiej efektywności nauczania (ćwiartka IV).

Ponadto w centrum układu współrzędnych (na przecięciu osi) znajdują się **szkoły neutralne**. Są to gimnazja, w których notujemy zarówno średni w skali kraju poziom wyników egzaminacyjnych, jak i przeciętną efektywność.

Edukacyjna wartość dodana to sposób na mierzenie wkładu szkoły w osiągnięcia szkolne uczniów, którzy do niej uczęszczali. Można uznać, że tak rozumiany wskaźnik stanowi miarę efektywności pracy szkoły z grupą uczniów w określonym cyklu nauczania. Obliczając EWD, porównujemy wyniki z egzaminów zewnętrznych uzyskiwane przez uczniów na wejściu do szkoły z wynikami uzyskanymi przez nich na zakończenie danego cyklu nauczania

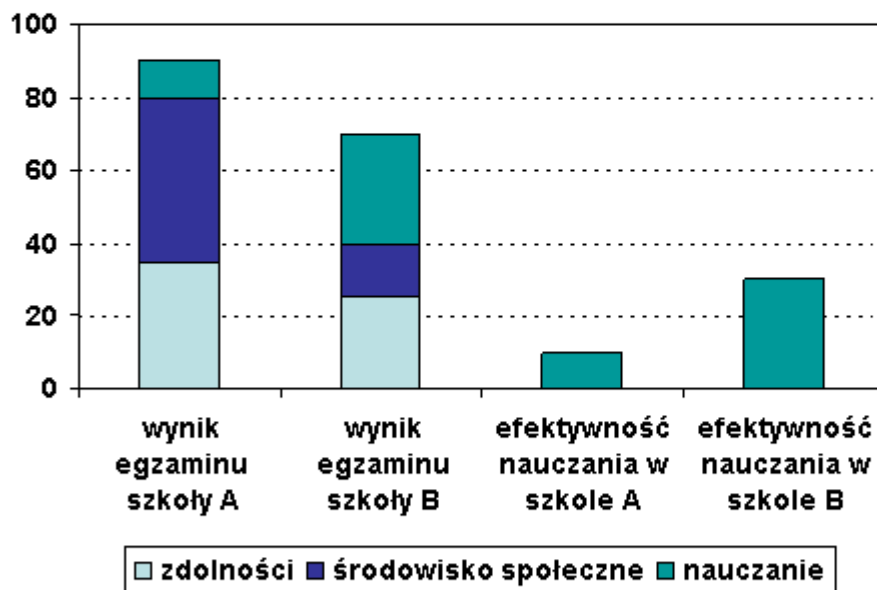
F. Kulon, M. Majkut, *Interpretacja trzyletnich wskaźników Edukacyjnej Wartości Dodanej*.
Miejsce swojej szkoły na wykresie można sprawdzić tu: <http://cke.scholaris.pl/>

Idea EWD

Wprowadzony w 2002 roku system egzaminów zewnętrznych dostarcza obiektywnych danych o osiągnięciach szkolnych. Dane te mogą być wykorzystywane do oceny efektywności nauczania. Jednak by oceny efektywności nauczania formułowane na podstawie wyników egzaminów były adekwatne, należy uwzględnić fakt, że osiągnięcia szkolne ucznia nie zależą tylko od jakości pracy szkoły. Wynik egzaminu jest uwarunkowany trzema grupami czynników:

- ♦ indywidualnych, takich jak zdolności i uprzednie osiągnięcia szkolne,
- ♦ społecznych, takich jak kapitał kulturowy i społeczny rodziny czy wpływ grupy rówieśniczej,
- ♦ szkolnych, takich jak kwalifikacje i zaangażowanie nauczycieli, metody nauczania czy warunki nauczania.

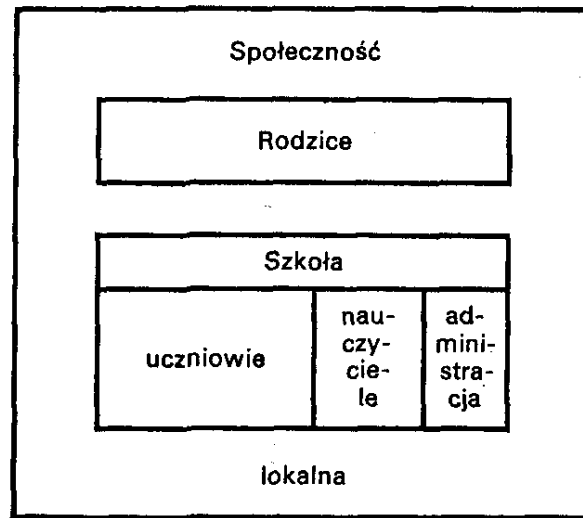
Jeżeli chcemy przeciętny wynik egzaminu dla danej szkoły interpretować jako miarę efektywności nauczania, musimy wytrącić z wyniku wpływ tych czynników, których szkoła nie może skutecznie kształtować. Powyższy wykres pozwala prześledzić, na jaki błąd narażamy się porównując szkoły ze względu na nieprzetworzony wynik egzaminu zewnętrznego.

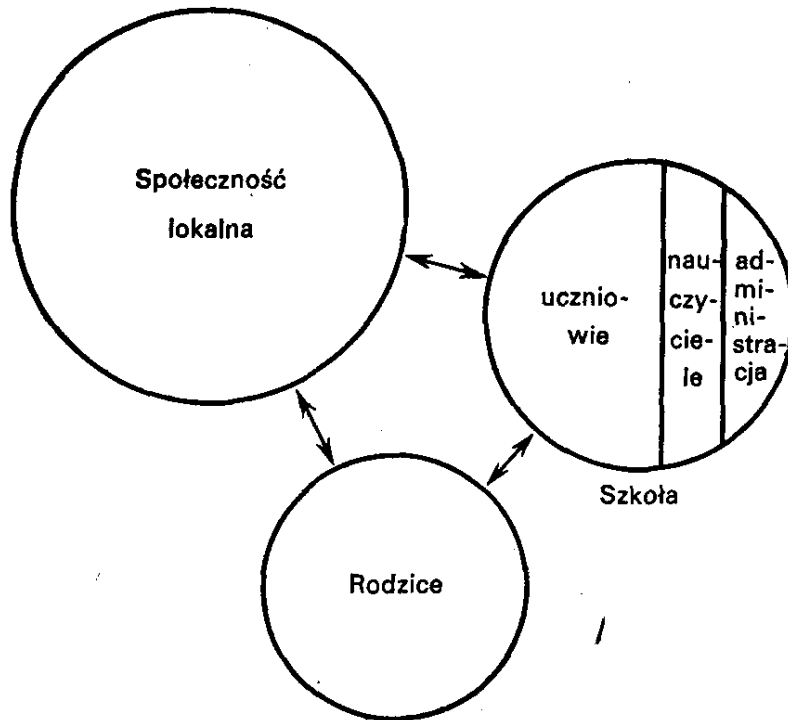
Wykres 1. Czynniki wpływające na wyniki egzaminu a ocena efektywności nauczania

W hipotetycznym porównaniu na powyższym wykresie przewaga szkoły A nad szkołą B wynika z bardziej korzystnego układu czynników indywidualnych i środowiskowych. Jeżeli z wyniku "wyjmiemy" to, co zależy od zdolności i społecznego środowiska, ocena musi ulec zmianie - to szkoła B lepiej uczy w zakresie sprawdzanym przez egzamin. Metodą, która pozwala tak przetworzyć wyniki egzaminów, by wyeliminować, a w każdym razie znacząco ograniczyć wpływ czynników indywidualnych i społecznych, jest edukacyjna wartość dodana.

System społeczny szkoły

Ujęcie
statyczne

Ujęcie
dynamiczne

Źródła prawa edukacyjnego

System oświaty w Polsce (tj. edukacji wszystkich szczebli poniżej szkolnictwa wyższego) regulują następujące akty prawne:

- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z 8 stycznia 1999 r. Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (z późniejszymi zmianami).

System szkolnictwa wyższego w Polsce regulują następujące akty prawne:

- Ustawa z 27 lipca 2005 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym”
- Ustawa z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki
- Ustawa z 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich (z późniejszymi zmianami).

*Prawo edukacyjne jest
przejawem interwencji państwa
w obszarze edukacji*

Obowiązek szkolny

W roku szkolnym 2004/2005 zostało wprowadzone obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne dla dzieci, które kończą 6. rok życia.

Ustawa z 25 lipca 1998 roku o zmianie ustawy o systemie oświaty (zmiany dotyczą ustawy o systemie oświaty z 7 września 1991 roku) w artykule 15 definiuje obowiązek szkolny w następujący sposób:

- Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia.
- Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia [gimnazjum](#), nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia.

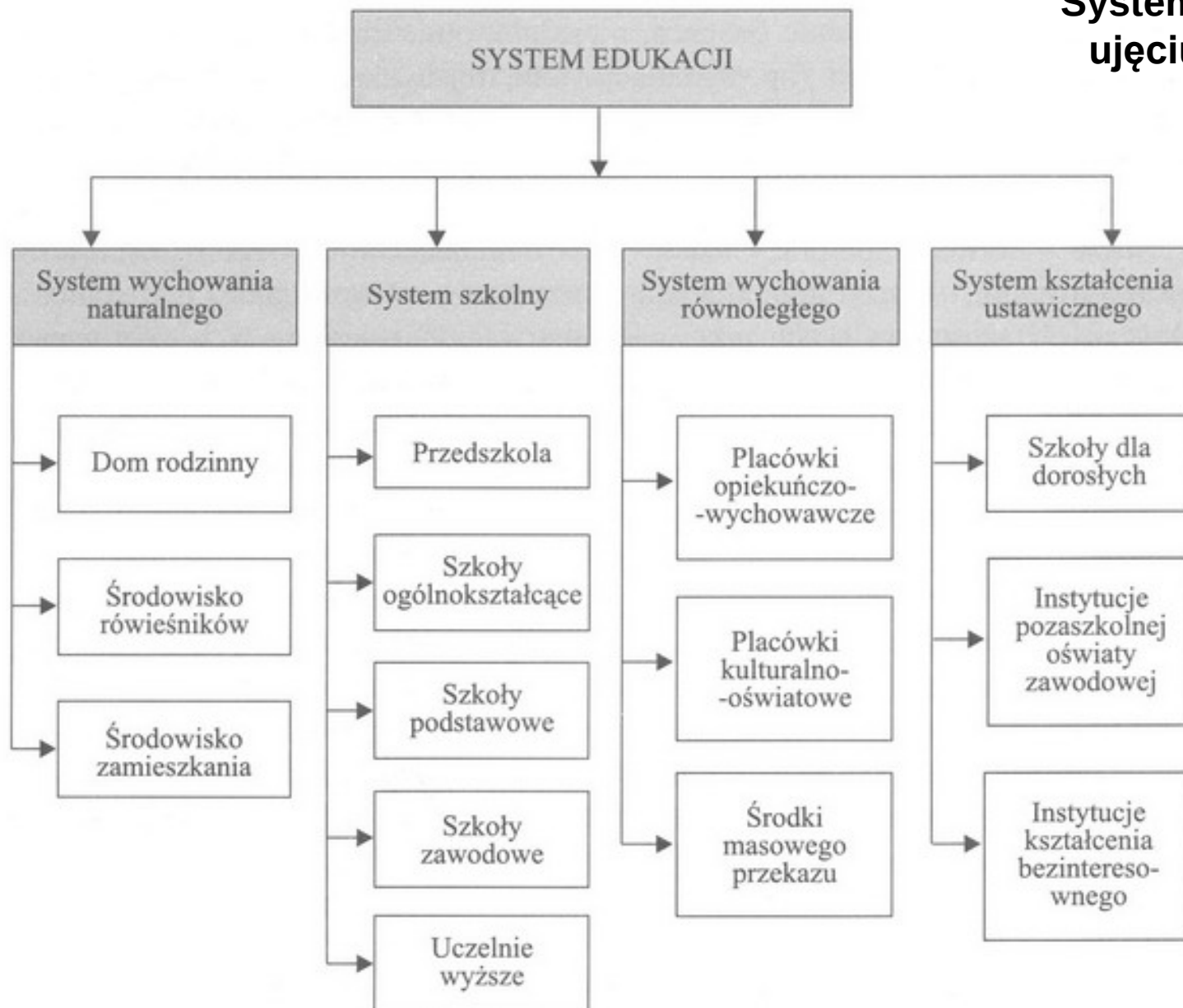
Po ukończeniu gimnazjum obowiązek nauki spełnia się:

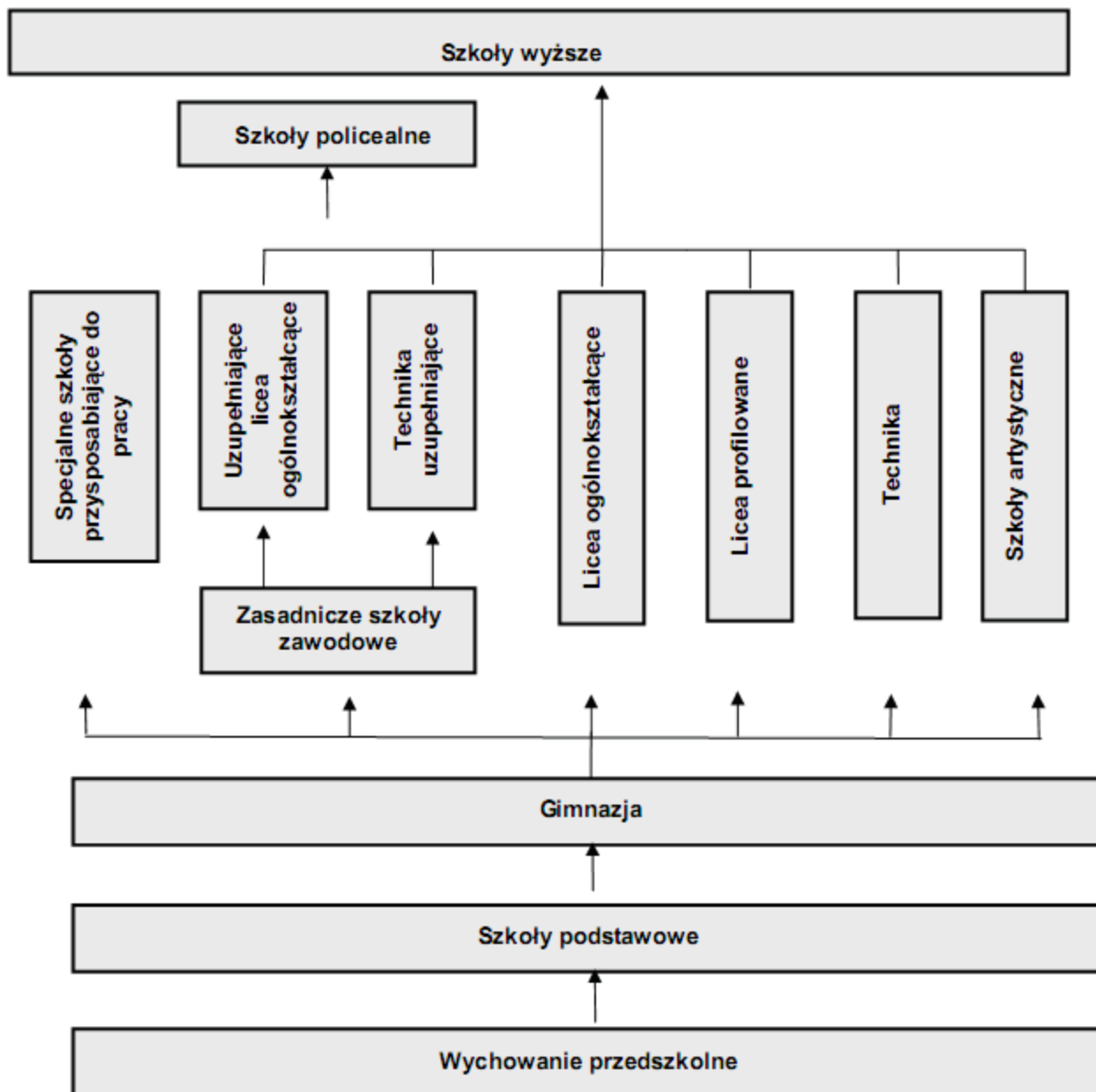
- przez uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadgimnazjalnej,
- przez uczęszczanie na zajęcia realizowane w formach pozaszkolnych w placówkach publicznych i niepublicznych posiadających akredytację,
- przez uczęszczanie na zajęcia realizowane w ramach działalności oświatowej prowadzonej przez osoby prawne lub fizyczne, dla której osoby te uzyskały akredytację,
- przez realizowanie, zgodnie z odrębnymi przepisami, przygotowania zawodowego u pracodawcy.

*Mamy prawo do nauki (art. 70
Konstytucji) i jednocześnie istnieje
ustawowy obowiązek szkolny*

Organizacja systemu edukacji w Polsce 2008/09

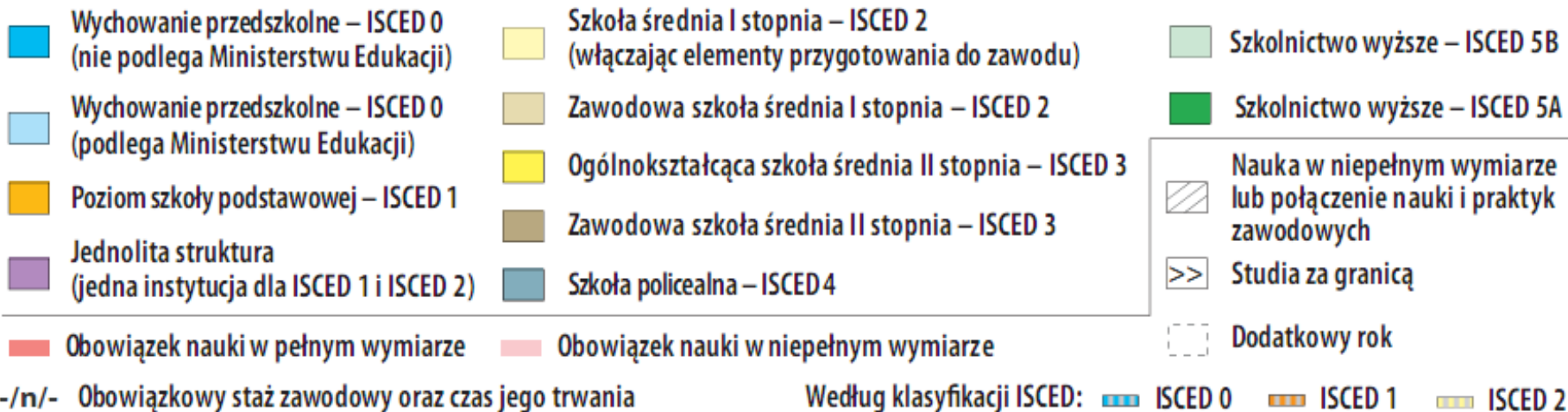
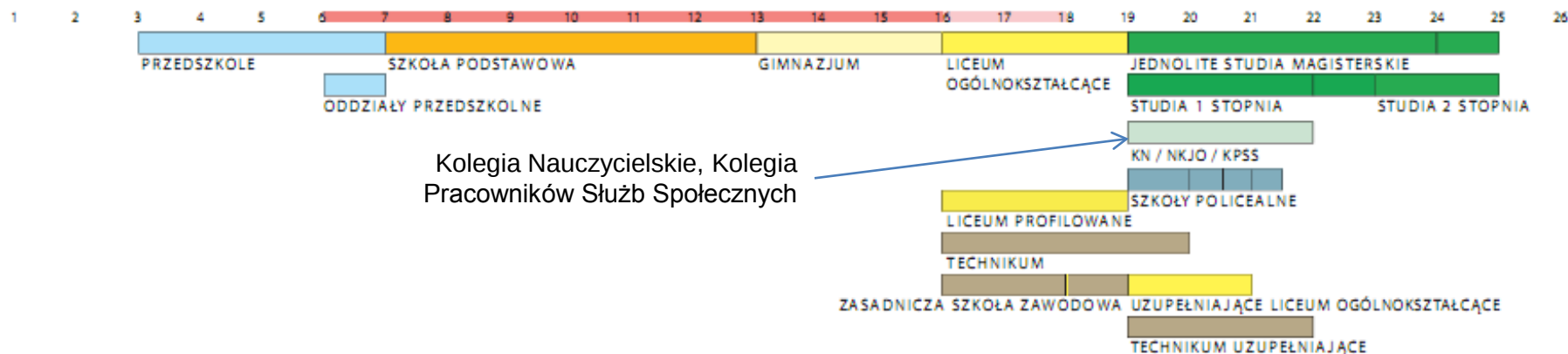
System edukacji w ujęciu szerokim

System edukacji – ujęcie wąskie 1

Polski system edukacji – ujęcie wąskie 3

Szkolnictwo specjalne

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych lub indywidualnego nauczania.

Kształceniem specjalnym obejmuje się następujące grupy dzieci i młodzieży niepełnosprawnej:

- z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim
- z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym
- niesłyszących
- słabosłyszących
- niewidomych
- słabowidzących
- niepełnosprawnych ruchowo
- z przewlekłą chorobą
- z zaburzeniami psychicznymi
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi i z autyzmem
- niedostosowanych społecznie, zagrożonych uzależnieniem, z zaburzeniami zachowania.

W publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych i specjalistycznych działają zespoły orzekające o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, oraz o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły.

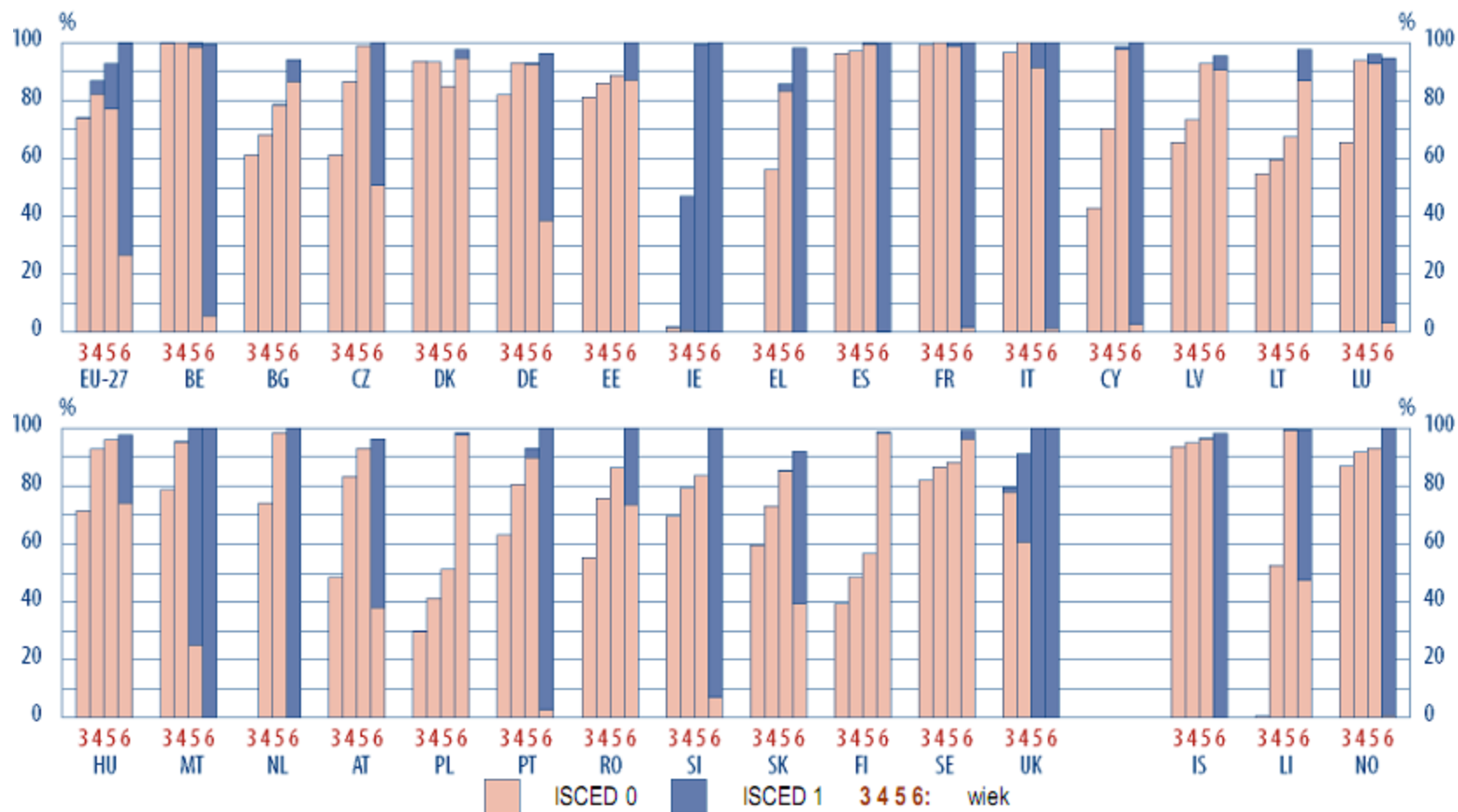
Minister edukacji	Kurator oświaty	JST	Dyrektor szkoły	Rada szkoły
1. Koordynuje i realizuje politykę oświatową państwa. 2. Sprawuje nadzór pedagogiczny nad niektórymi szkołami i placówkami. Kontroluje i koordynuje wykonywanie nadzoru pedagogicznego na terenie kraju. 3. Ustala podstawowe kierunki realizowanej przez kuratorów polityki oświatowej państwa.	1. Sprawuje nadzór pedagogiczny. 2. Realizuje politykę oświatową państwa, a także współdziała z JST w tworzeniu i realizowaniu regionalnej i lokalnej polityki oświatowej, jak również w zakresie kształtowania i rozwoju materialnej bazy oświaty. 3. Opiniuje arkusze organizacji pracy szkół. 4. Organizuje olimpiady, konkursy itp. 5. Współdziała z Okręgową Komisją Egzaminacyjną. 6. Inicjuje i koordynuje działania związane z nauczycielskim doskonaleniem zawodowym. 7. Współdziała z radami oświatowymi.	1. Zakładają i prowadzą publiczne szkoły i placówki. 2. Odpowiadają za działalność szkół (dbają o warunki ich funkcjonowania). 3. Sprawują nadzór nad działalnością szkół i placówek w zakresie spraw finansowych i administracyjnych. 4. Prowadzą ewidencję działających na ich terenie szkół i placówek oświatowych, jak też przekazują im dotację na bieżącą działalność.	1. Kieruje działalnością szkoły lub placówki (jest kierownikiem zakładu pracy). 2. Sprawuje nadzór pedagogiczny. 3. Realizuje uchwały rady szkoły oraz rady pedagogicznej. 4. Jest odpowiedzialny za finanse szkoły oraz jej bieżące działanie (jest dysponentem środków finansowych).	1. Uczestniczy w rozwiązywaniu wewnętrznych spraw szkoły. 2. Uchwala statut szkoły. 3. Opiniuje plan finansowy szkoły, jej plan pracy, projekty innowacji pedagogicznych. 4. Może oceniać sytuację szkoły oraz występować z dotyczącymi jej wnioskami do innych organów. 5. Może wspierać finansowo działalność szkoły ze zgromadzonych przez siebie funduszy.
<i>Krajowa polityka oświatowa</i>	<i>Regionalna mutacja krajowej polityki oświatowej – pomiędzy ministrem a JST</i>	<i>Lokalna polityka oświatowa</i>	<i>Bezpośrednie kierowanie szkołą</i>	<i>Może tylko pośrednio wpływać na działanie szkoły</i>

Podstawowe kompetencje struktur (organów) polskiego systemu oświaty

JST – jednostki samorządu terytorialnego

Edukacja przedszkolna porównawczo

Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat według roczników w placówkach edukacji przedszkolnej (ISCED 0) i szkołach podstawowych (ISCED 1), (2005/06)

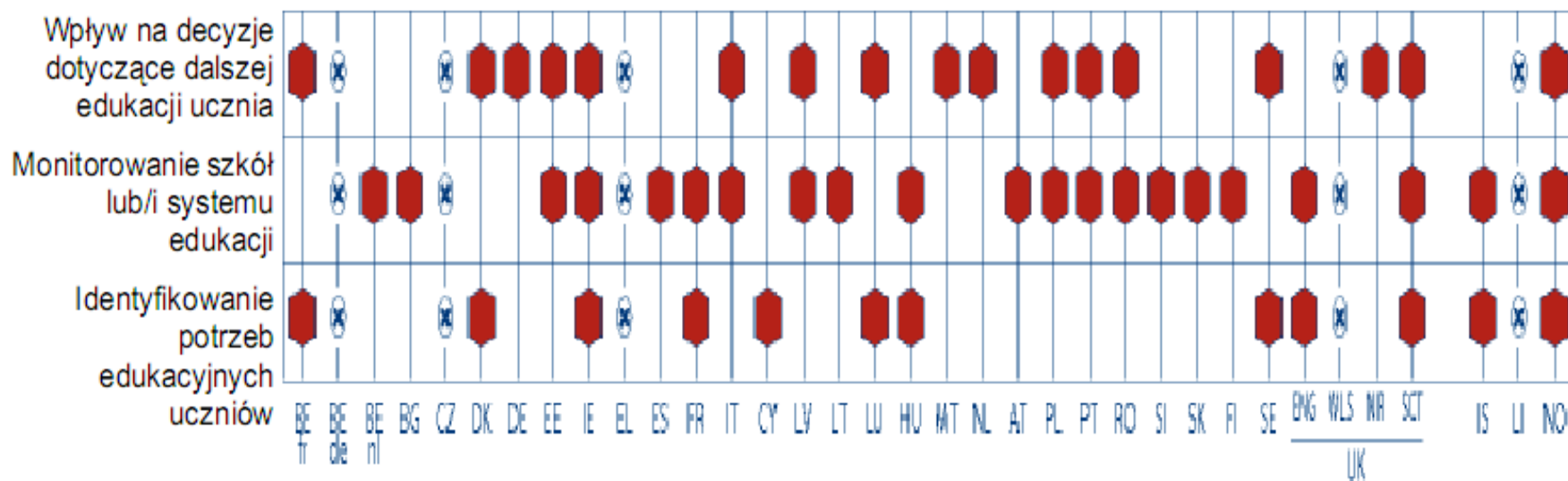

Prognozy demograficzne a miejsca w przedszkolach

Dzieci w wieku przedszkolnym w latach 2003 – 2020

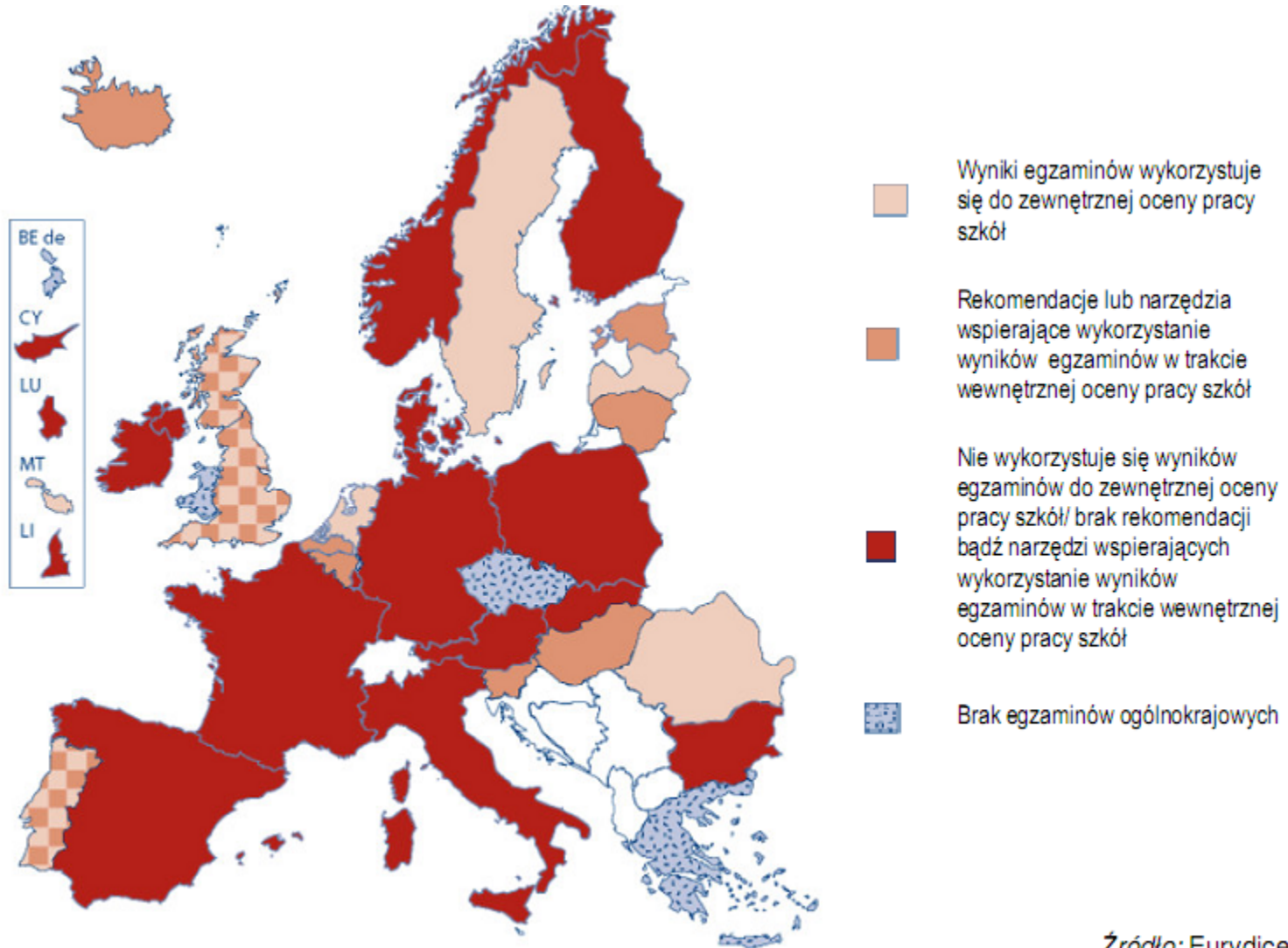

Główne cele ogólnokrajowych egzaminów w czasie obowiązkowej edukacji

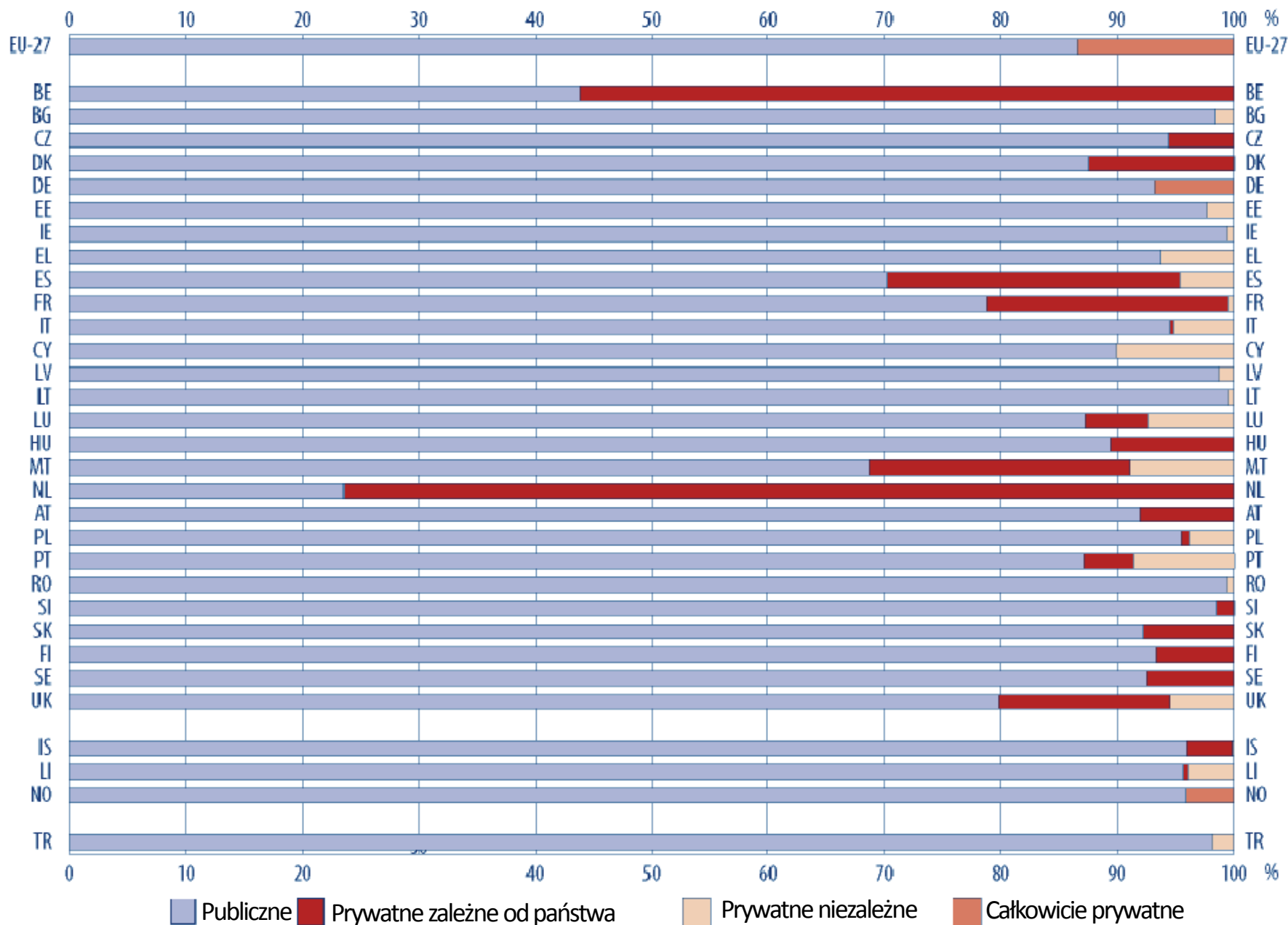
⊗ Brak ogólnokrajowych egzaminów

Wyniki egzaminów a zewnętrzna ocena szkół

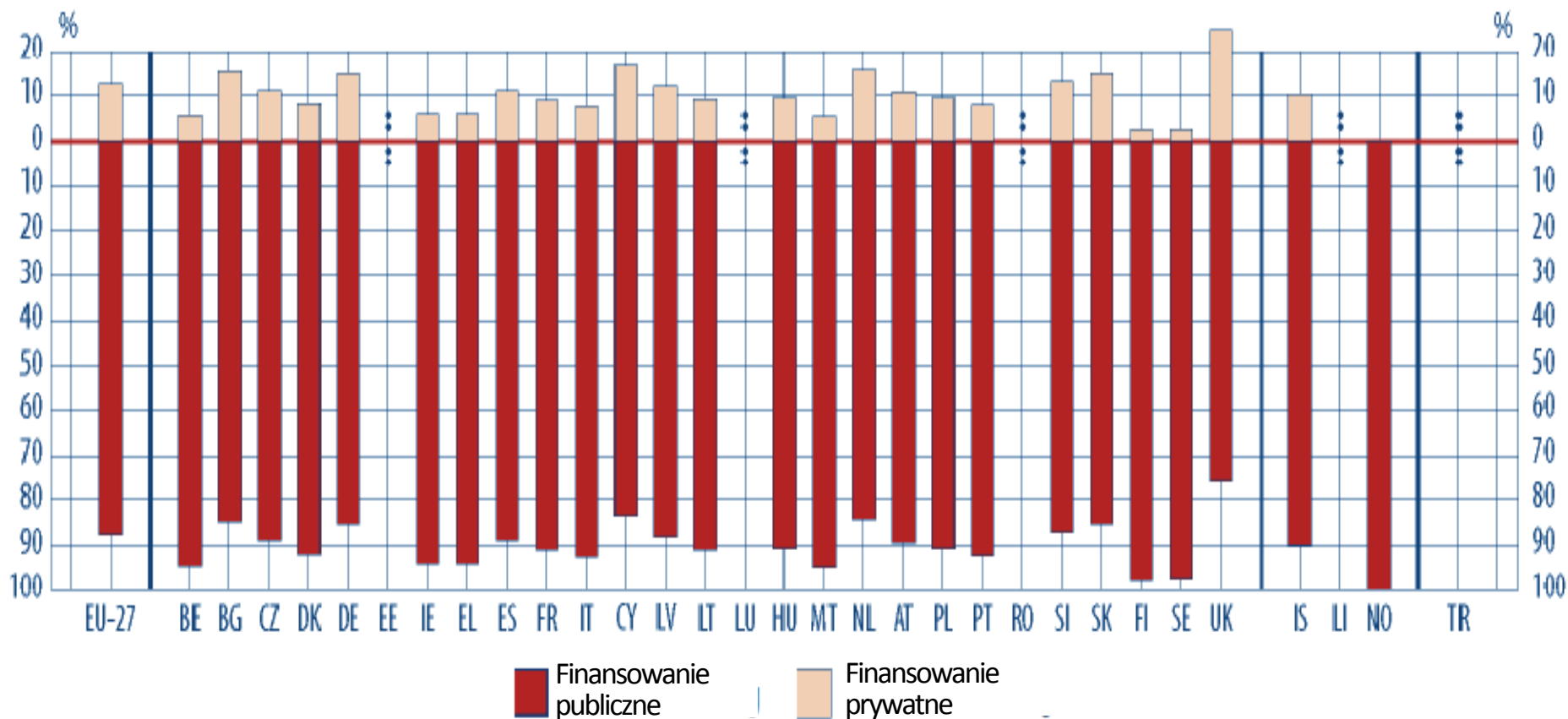

Źródło: Eurydice

Uczniowie w szkołach publicznych i prywatnych porównawczo

Udział wydatków publicznych i prywatnych na edukację porównawczo (2006)

Bony edukacyjne

Za	Przeciw
Konkurencja sprzyja efektywności	Nie są spełnione warunki istnienia konkurencji
Możliwość wyboru sprzyja zwiększeniu zaangażowania	Wprowadzenie bonów spowoduje wzrost stratyfikacji społecznej i ekonomicznej
Bony nie muszą wywoływać wzrostu nierówności: szkoły prywatne obecnie radzą sobie równie dobrze albo nawet lepiej niż szkoły publiczne	Dane świadczące o wyższej efektywności szkół prywatnych nie są jednoznaczne: co się stanie po wprowadzeniu bonów z uczniami sprawiającymi trudności wychowawcze?

Reforma struktury szkolnictwa w Polsce (1999)

Szkoły dla dzieci i młodzieży	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Szkoła podstawowa	6 klas + 1 klasa (dawna 8-a)	6 klas	6 klas	6 klas	6 klas	6 klas	6 klas	6 klas	6 klas	6 klas
Gimnazjum	1 klasa	2 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy
Szkoły ponadgimnazjalne										
Zasadnicza szkoła zawodowa	X	X	X	1 klasa	2 klasy	2-3 klasy	2-3 klasy	2-3 klasy	2-3 klasy	2-3 klasy
Liceum ogólnokształcące	X	X	X	1 klasa	2 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy
Liceum profilowane	X	X	X	1 klasa	2 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy
Technikum	X	X	X	1 klasa	2 klasy	3 klasy	4 klasy	4 klasy	4 klasy	4 klasy
Uzupełniające liceum ogólnokształcące	X	X	X	X	X	1 klasa	2 klasy	2 klasy	2 klasy	2 klasy
Technikum uzupełniające	X	X	X	X	X	1 klasa	2 klasy	3 klasy	3 klasy	3 klasy

X – klasy jeszcze nie funkcjonowały.

Aktualne reformy (bez szkolnictwa wyższego)

- Obniżono wiek szkolny

W myśl legislacji przyjętej w 2009r., obowiązek szkolny od roku 2012 obejmie dzieci w wieku 6 lat. W latach 2009-2011 dzieci sześciolatek mają prawo do rozpoczęcia nauki w szkole, jeśli taka jest wola ich rodziców. Obecnie wszystkie pięciolatki mają prawo do odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego, które stanie się obowiązkowe od roku 2010/11.

- Wprowadzono reformę programową

Reforma będzie wdrażana stopniowo – rok po roku, począwszy od roku szkolnego 2009/10. W roku szkolnym 2009/10 reforma obejmie przedszkola, klasy pierwsze szkół podstawowych oraz gimnazjów. W następnym roku szkolnym reforma obejmie klasy pierwsze i drugie szkół podstawowych i gimnazjów i tak dalej. Proces wdrażania reformy programowej w liceach ogólnokształcących i zasadniczych szkołach zawodowych zakończy się za sześć lat, w roku 2015, w technikach i liceach artystycznych – w roku 2016, zaś w liceach uzupełniających w 2017r.

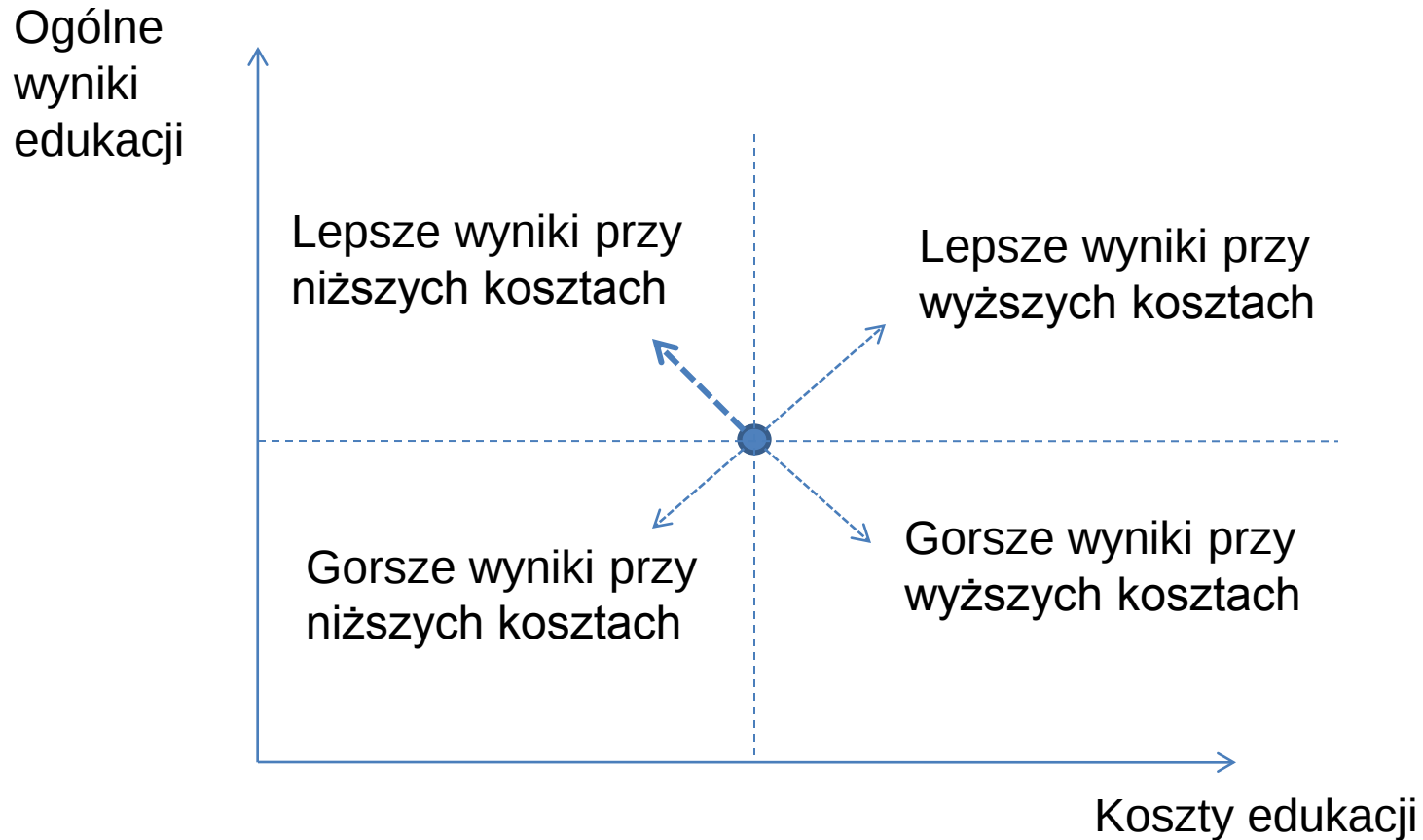
- Zmiany w systemie egzaminów zewnętrznych.

Matematyka będzie obowiązkowym przedmiotem na egzaminie maturalnym od 2009/10 roku. Zniknie natomiast obowiązkowy pisemny egzamin z wybranego przez ucznia przedmiotu. W ten sposób każdy uczeń będzie zdawał ten sam zestaw podstawowych przedmiotów. Ponadto uczeń będzie mógł wybrać od jednego do trzech dodatkowych przedmiotów, z których będzie zdawał egzaminy na poziomie podstawowym lub rozszerzonym. Wybór ten będzie uzależniony od wymagań uczelni, na którą dana osoba będzie chciała się dostać.

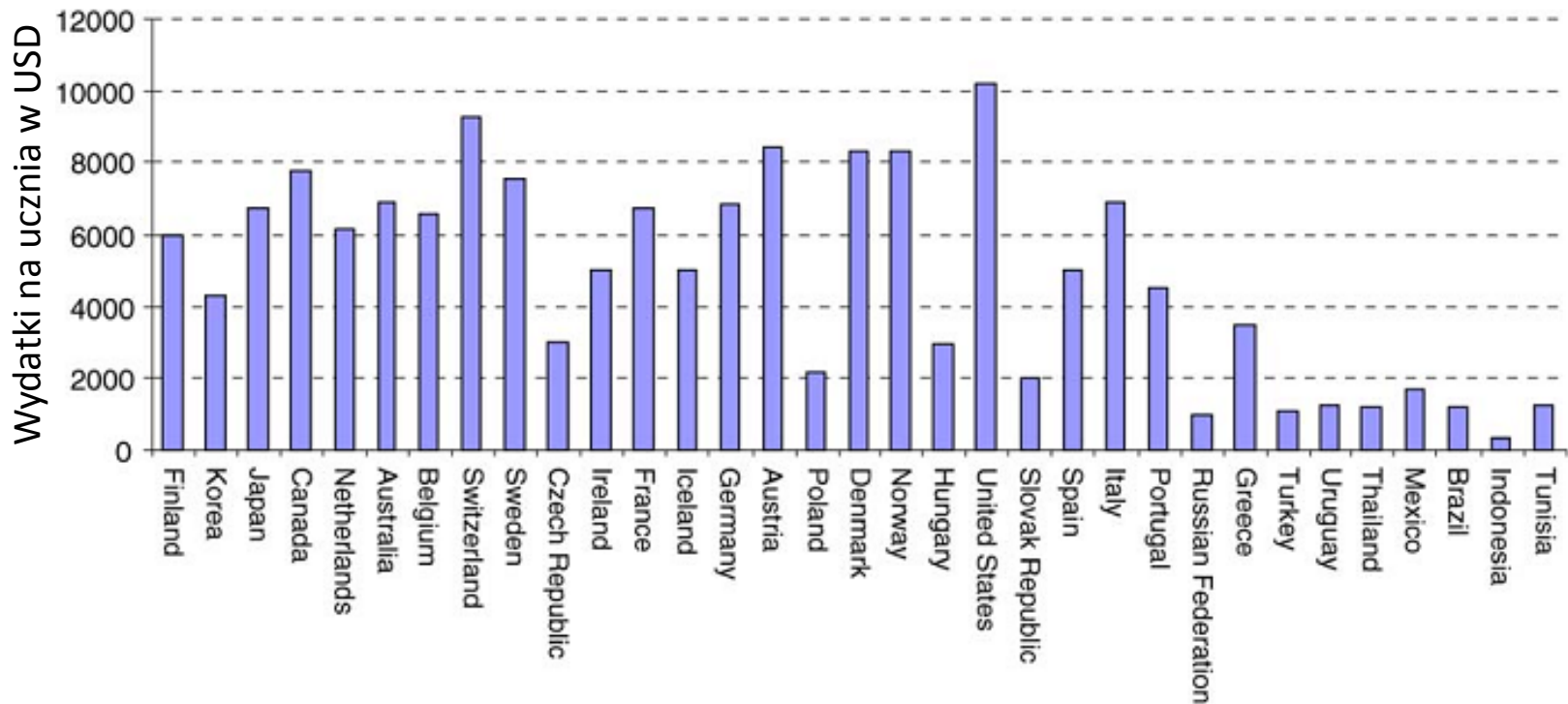
Cele polityki edukacyjnej

- Ogólnie: **zwiększania efektywności i sprawiedliwości systemu edukacyjnego**
- W szczegółach, np.:
 - **Podniesienie efektywności systemu edukacji**, np. lepsze wyniki przy takich samych kosztach
 - **Poprawa jakości kształcenia**, np. lepsi nauczyciele
 - **Tworzenia programu rozwoju oświaty**
 - **Zwiększenia zasięgu kształcenia i wychowania**, np. objąć kształceniem wyższym więcej osób
 - **Wyrównywanie szans edukacyjnych** ubogich, niepełnosprawnych itp., np. specjalne programy wczesnej interwencji

Wyniki a koszty polityki edukacyjnej

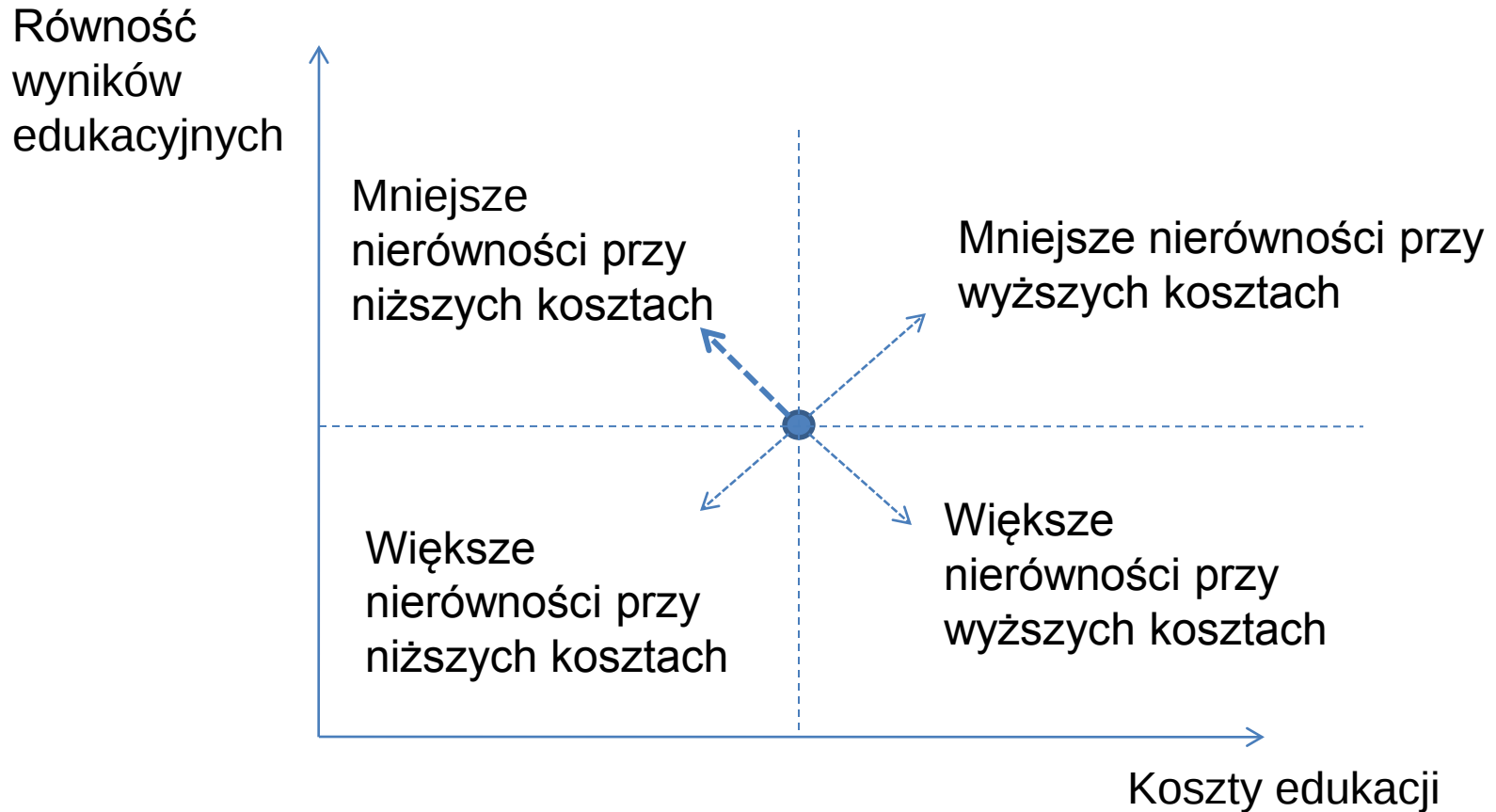

Wydatki na edukację a osiągnięcia szkolne

Kraje uporządkowano według łącznych wyników badania umiejętności liczenia, czytania itp. PISA (2003), od Finlandii z najlepszymi wynikami. Nie widać, aby wydatki na ucznia były silnie związane z osiągnięciami w sferze podstawowych umiejętności porównajmy Koreę z bardzo dobrym miejscem w rankingu według PISA oraz USA, albo Czechy i USA

Sprawiedliwość polityki edukacyjnej

Opinie nauczycieli o społecznych nierównościach edukacyjnych

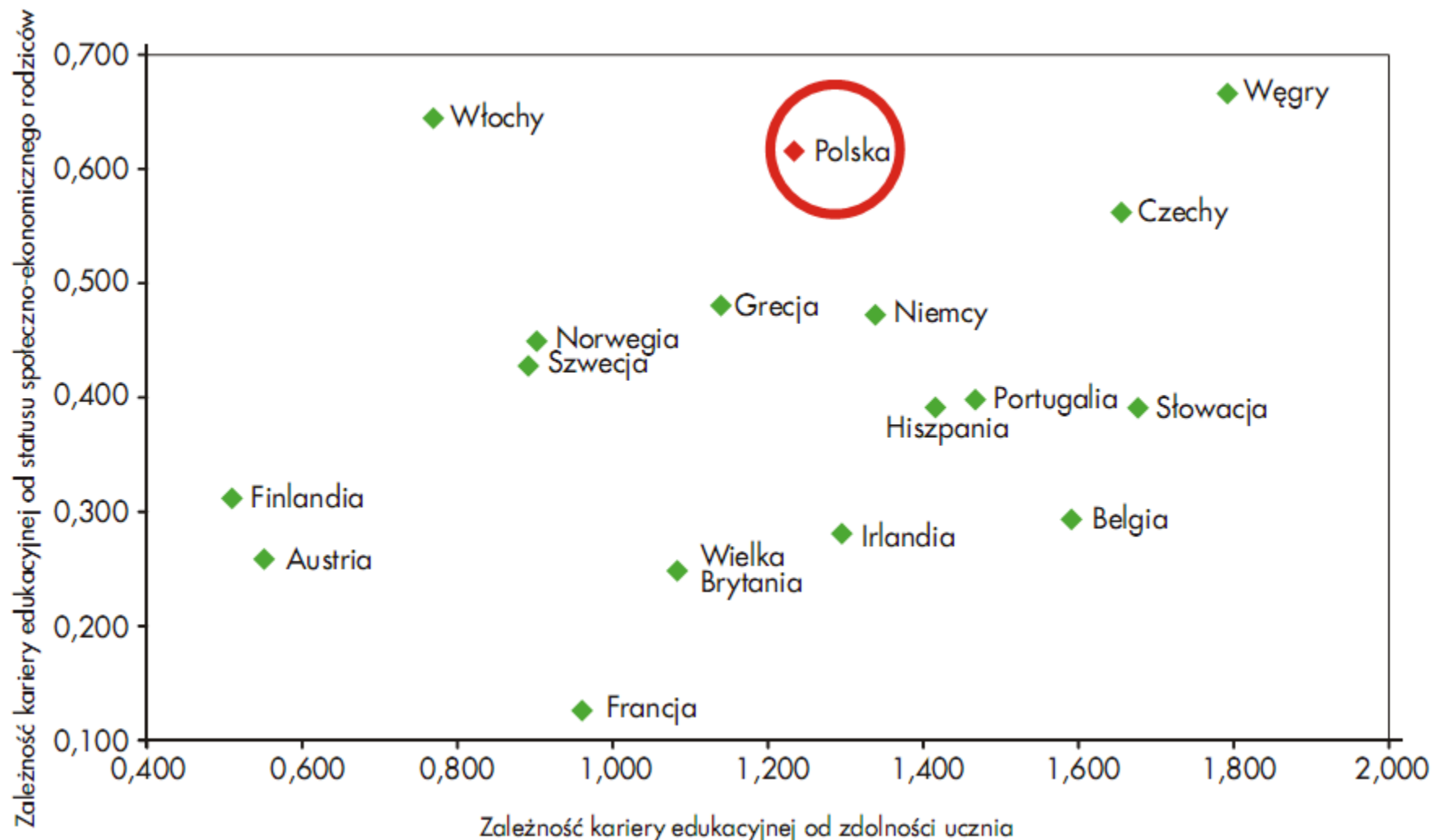
Elementy polskiego systemu oświatowego pomagające w zmniejszaniu nierówności edukacyjnych	Liczba wskazań
Wypożyczenie szkół	32
Doskonalenie nauczycieli	24
Elementy reformy szkolnej (zewnątrzne egzaminy, gimnazja, obowiązkowa „0”)	23
Oferta edukacyjna szkół (w tym zajęcia pozalekcyjne)	20
Warunki nauczania	19
Dobrze wykształceni, kompetentni nauczyciele	15
Powszechny dostęp do edukacji (bezpłatne szkolnictwo)	14

Oświatowe przyczyny występujących w Polsce nierówności edukacyjnych	Liczba wskazań
Ubogie wyposażenie szkół	41
Warunki społeczne, bariery materialne w dostępie do edukacji	30
Polityka edukacyjna państwa (w tym reforma oświaty)	29
Kłopoty finansowe szkół	28
Warunki nauczania	25
Skromna oferta edukacyjna szkół	17
Niewłaściwie przygotowani do swej pracy nauczyciele	14

Opinie nauczycieli o społecznych nierównościach edukacyjnych

Działania niezbędne dla zmniejszania skali nierówności edukacyjnych	Liczba wskazań
Rozszerzenie oferty edukacyjnej szkół	54
Poprawa wyposażenia szkół	41
Poprawa finansowania szkół wiejskich	35
Poprawa kwalifikacji i przygotowania nauczycieli do pracy	27
Poprawa warunków nauczania	22
Polityka oświatowa państwa uwzględniająca problem społecznych nierówności edukacyjnych	16
Programy stypendialne	10

Nierówności a edukacja

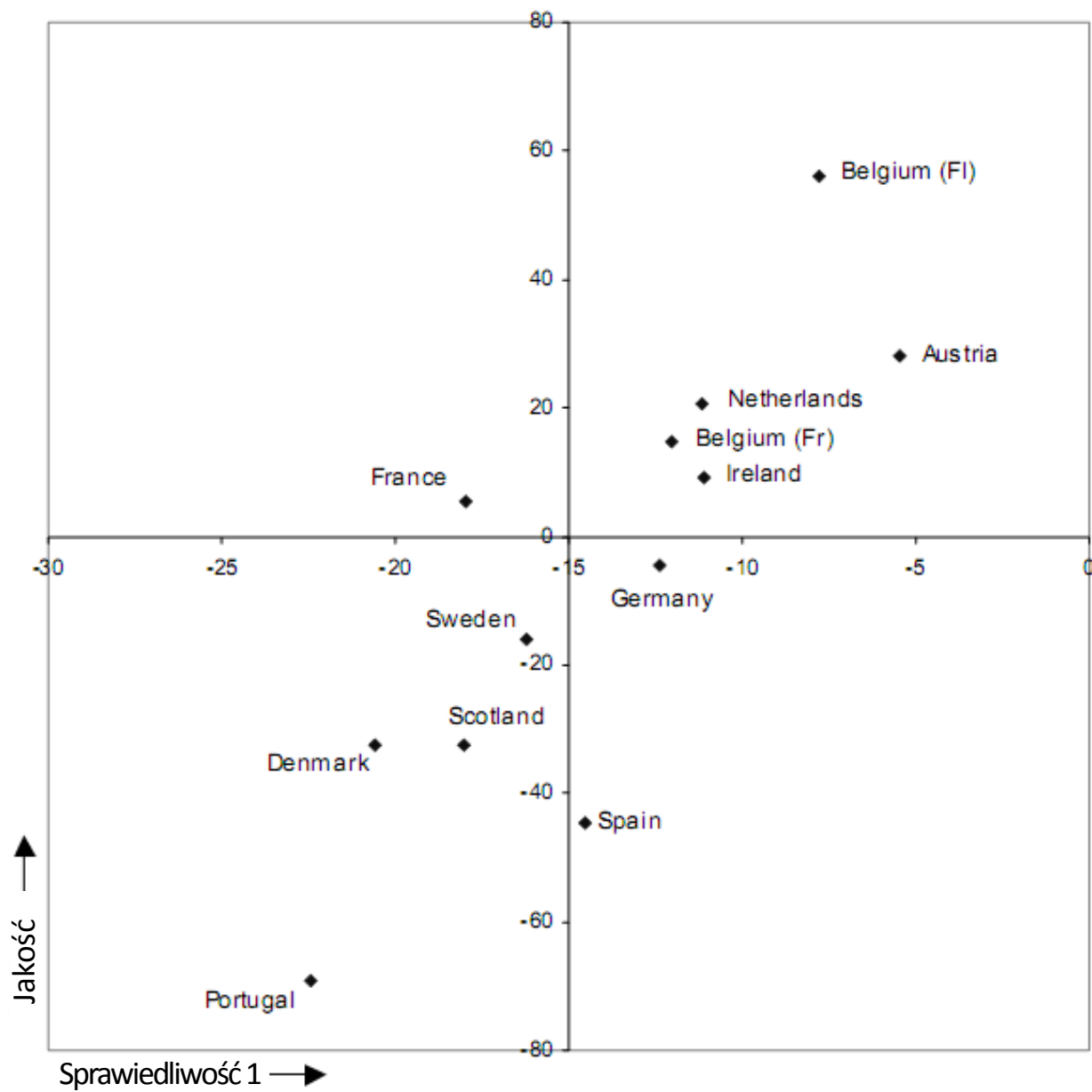

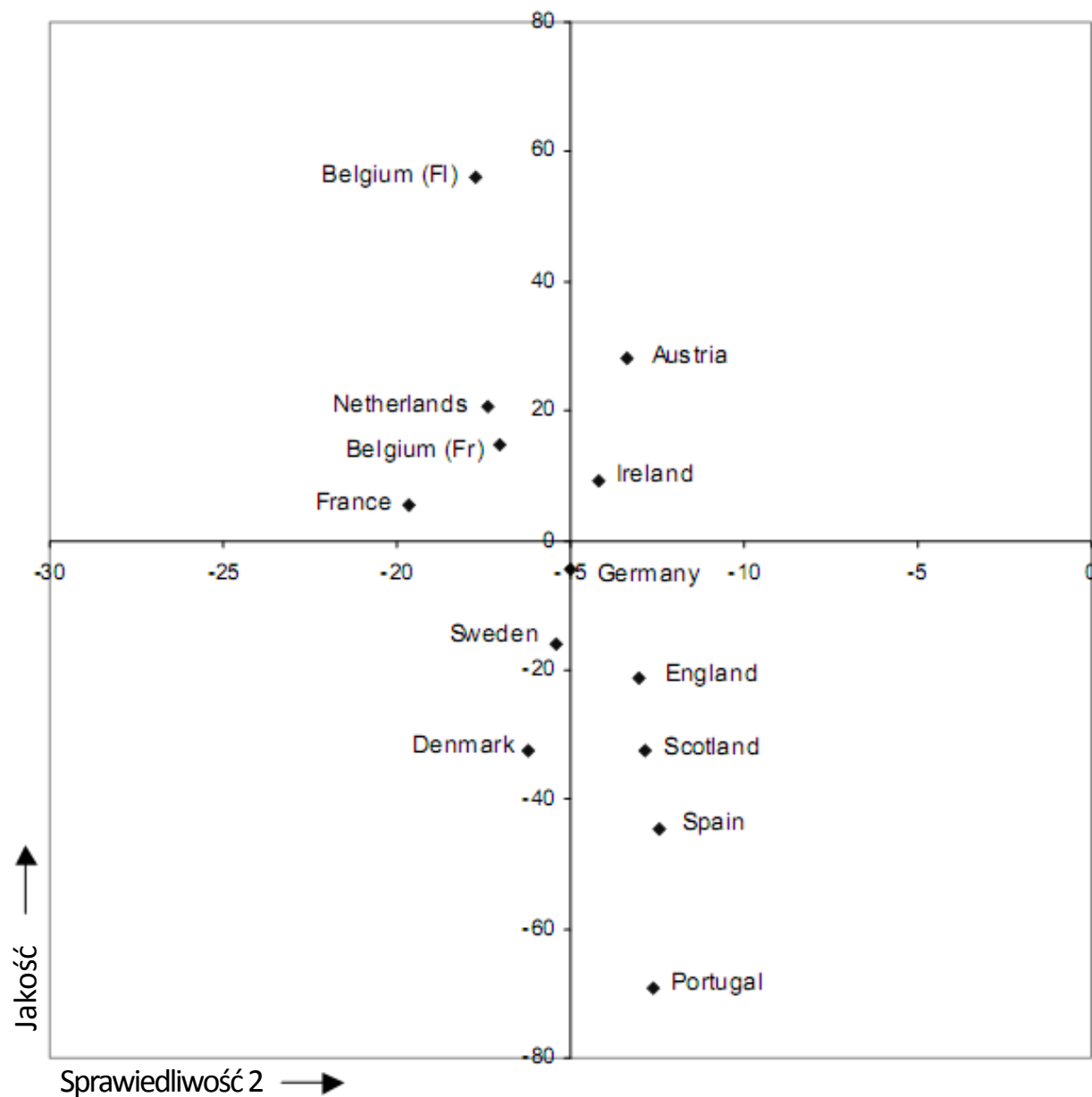
Interpretacja

- Oszacowano wpływ pochodzenia społecznego oraz umiejętności ucznia ostatniej klasy gimnazjum na deklarowany przez niego wybór dalszej ścieżki edukacyjnej i:
 - Polska znalazła się w grupie krajów o przeciętnej sile oddziaływania faktycznych zdolności ucznia na jego karierę szkolną
 - Jednocześnie jednak tylko w dwóch krajach OECD (we Włoszech i na Węgrzech) występuje silniejszy niż w Polsce wpływ statusu społeczno-ekonomicznego na wybory edukacyjne

Jakość systemu edukacyjnego a jego sprawiedliwość

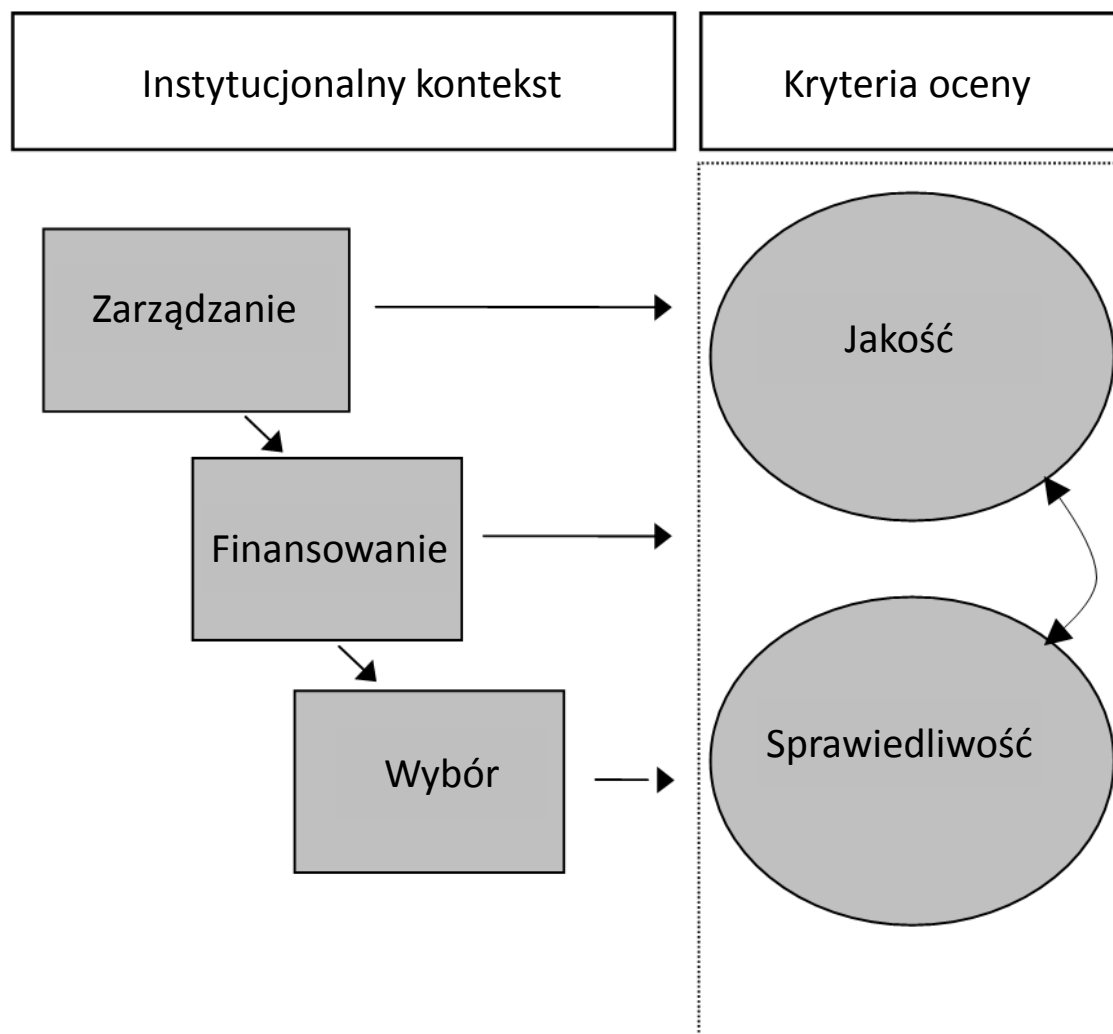
- Pomiar jakości: średnie wyniki testów z matematyki na koniec szkoły podstawowej lub w pierwszej klasie szkoły średniej
- Pomiar sprawiedliwości: różnice w zmierzonej jakości edukacji pomiędzy
 1. Uczniami o najwyższej i średniej pozycji społeczno-ekonomicznej (s-e) a uczniami o najniższej pozycji s-e z grupy większościowej (nie imigranci)
 2. Uczniami o najwyższej i średniej pozycji społeczno-ekonomicznej z grupy większościowej a uczniami z grup mniejszościowych

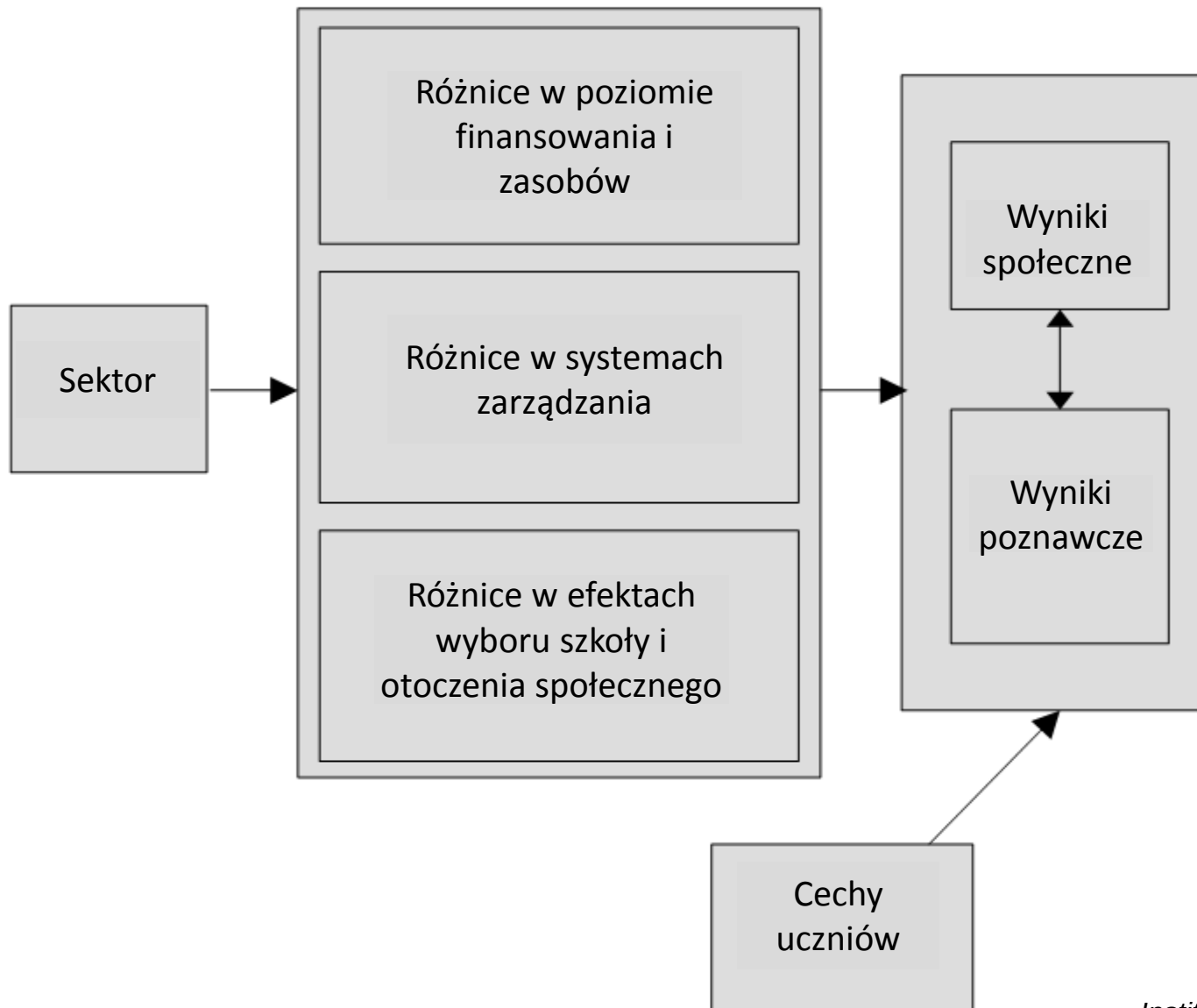

Wniosek: łączenie jakości i sprawiedliwości mierzonej dystansem autochtoni w dobrej sytuacji s-e - imigranci jest trudniejsze w porównaniu z dystansem autochtoni w lepszej sytuacji s-e – autochtoni w gorszej sytuacji

Analiza systemu edukacyjnego z uwzględnieniem jakości i sprawiedliwości

Model analizy systemu edukacyjnego

Model analizy systemu edukacji

